

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Veronika Michálková

**EMANCIPAČNÍ SNAHY SKOTSKA, WALESU A SEVERNÍHO
IRSKA V RÁMCI POLITICKÉHO SYSTÉMU VELKÉ BRITÁNIE**

Olomouc 2014

Vedoucí práce: Mgr. David Hampl, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Emancipační snahy Skotska, Walesu a Severního Irska v rámci politického systému Velké Británie“ vypracovala samostatně za použití uvedených informačních zdrojů.

V Kroměříži dne 23.6.2014

.....

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Davidu Hamplovi, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, velmi vstřícný přístup, cenné rady, připomínky a všestrannou pomoc.

Obsah

Úvod	6
1 Historicko- geografický, ekonomický a hospodářský kontext	8
1.1 Historický vývoj Skotska a základní informace o této oblasti.....	8
1.2 Historický vývoj Walesu a základní informace o této oblasti	21
1.3 Historický vývoj Severního Irska a základní informace o této oblasti	26
2 Politický systém Velké Británie	36
2.1 Tradiční britský politický systém	36
2.1.1 Zákonodárná moc	37
2.1.1.1 Britský parlament.....	38
2.1.2 Výkonná moc	39
2.1.2.1 Kabinet.....	40
2.1.2.2 Vláda.....	41
2.1.3 Soudní moc	41
2.2 Britský většinový volební systém	42
2.2.1 Volby ve Velké Británii	43
2.2.1.1 Referendum.....	44
2.2.1.2 Výsledky všeobecných voleb z roku 2010 a současná podoba britské politické scény	44
2.3 Představitelé současné britské politiky	46
3. Regionální politické strany a významné politické osobnosti	48
3.1 Stranický systém Velké Británie.....	48
3.1.1 Vývoj britského stranického systému	48
3.2 Politické strany Spojeného království Velké Británie a Severního Irska	50
3.2.1 Konzervativní strana	50
3.2.2 Labouristická strana	52
3.2.3 Liberálně demokratická strana.....	53
3.3 Strany regionálního charakteru	54
3.3.1 Politické strany Skotska.....	54
3.3.1.1 Skotská národní strana	54
3.3.2 Politické strany Walesu	55
3.3.2.1 Velšská národní strana	56

3.3.3 Politické strany Severního Irsku	56
3.3.3.1 Severoirské unionistické politické strany	57
3.3.3.2 Severoirské nacionalistické politické strany	57
4 Emancipační snahy v jednotlivých oblastech s přihlédnutím k aktuální situaci ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku	58
4.1 Devoluce	58
4.2 Emancipační snahy ve Skotsku.....	58
4.3 Emancipační snahy ve Walesu.....	61
4.4 Emancipační snahy v Severním Irsku.....	62
4.5 Shrnutí.....	66
5 Pedagogická aplikace	67
5.1 Zařazení v RVP.....	67
5.2 Materiály k výuce tématu Emancipačních snah Skotska, Walesu a Severního Irsku v rámci politického systému Velké Británie.....	68
Závěr.....	72
Prameny a literatura.....	73
Elektronické zdroje.....	75
Příloha č. 1- Seznam použitých zkratk	77
Příloha č. 2- Pracovní list- Politický systém Velké Británie a jeho devoluční proces	78
.....	79
ANOTACE.....	80

Úvod

Cílem této práce je charakteristika emancipačních snah Skotska, Walesu a Severního Irsku v rámci politického systému Velké Británie. Analyzován bude vývoj i dnešní podoba politického uspořádání jednotlivých oblastí v rámci politického systému Velké Británie, jeho všeobecné vlastnosti a náležitosti, a to v historickém, geografickém, ekonomickém, sociálním a hospodářském kontextu. Popsány budou důležité politické instituce, ale také osobnosti podílející se na fungování jednotlivých oblastí v rámci tohoto celku. Použity byly metody komparativního charakteru a metoda analýzy. Je zde uplatněna komparace analogických-historických situací, a to jako periodizace pozorovaných jevů. V této diplomové práci byla uplatněna také metoda komparace diachronní, která sleduje proměny podoby samosprávných institucí jednotlivých oblastí a stranického systému.

Tato diplomová práce bude rozdělena celkem do pěti kapitol. V první kapitole se budeme věnovat souhrnným informacím o daných teritoriích, historickému vývoji daných územních celků, geografickým, hospodářským a ekonomickým souvislostem těchto oblastí.

Ve druhé kapitole se budeme věnovat vymezení tradičního politického systému Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku. Zaměříme se na náležitosti britského politického zřízení, volební systém Velké Británie. Zohledněny budou veškeré důležité orgány zajišťující správný chod politického mechanismu v rámci Velké Británie, spolu s jejich klíčovými představiteli, zaměříme se také na výsledky posledních britských všeobecných voleb konaných v roce 2010 a současné obsazení britské politické scény.

Ve třetí kapitole se budeme zabývat regionálními politickými stranami Velké Británie, ale i celobritskými politickými stranami, které významně ovlivňují regionální politiku ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku. Věnovat se budeme nejvýznamnějším politickým stranám Skotska, Walesu a Severního Irsku, zohledněny budou také výsledky regionálních voleb a uvedeni budou významní političtí představitelé, kteří jsou s danými teritorií spjati.

Ve čtvrté kapitole se zaměříme na problematiku emancipačních snah v jednotlivých oblastech. Zohledněn bude historický vývoj devolučního procesu ve Velké Británii, ale také současný vývoj situace v jednotlivých teritoriích.

V páté kapitole této diplomové práce se budeme věnovat pedagogické aplikaci. Budeme se zabývat zařazením tématu do příslušného RVP, zaměříme se na kompetence, které budou u žáka rozvíjeny prostřednictvím seznámení s touto problematikou.

Problematikou jednotlivých aktuálních témat v rámci emancipačních snah Skotska, Walesu a Severního Irsku, stejně jako náležitostmi politického systému Spojeného království

Velké Británie a Severního Irska se zabývá řada autorů. Z českého prostředí můžeme jmenovat například Lenku Rovnou a její titul *Kdo vládne Británii?*, Blanku Říčovou a titul *Komparace politických systémů I*. Publikace, jež jsou zaměřené na historický vývoj Skotska, Walesu a Severního Irska v rámci Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, jejich politické kultury a nacionalistických tendencí jsou například *Dějiny Británie* Kennetha O. Morgana, *Dějiny moderní Británie* Ellise Wassona, *Dějiny Irska* Theodora W. Moodyho a Francise X. Martina či titul *Ostrovy* autora Normana Daviese.

Významným zdrojem aktuálních informací, ale i historických dat jsou oficiální internetové stránky jednotlivých britských vládních institucí, oficiální internetové stránky Skotska, Walesu a Severního Irska, popř. oficiální internetové stránky místních autonomních shromáždění, na kterých sami představitelé britské politické scény publikují články týkající se současné politické situace, ale i historických událostí. Zajímavým zdrojem informací jsou také české portály, které se zabývají problematikou zahraniční politiky.

1 Historicko- geografický, ekonomický a hospodářský kontext

Tato kapitola je zaměřena na základní informace o Skotsku, Walesu a Severním Irsku, které jsou v kontextu s emancipačními snahami těchto oblastí v rámci politického systému Velké Británie. Uvedeny budou podstatné geografické údaje, historický vývoj jednotlivých oblastí a jejich proměny až do dnešní podoby. Zohledněn bude také ekonomický a hospodářský kontext v rámci jednotlivých teritorií. Uplatněna bude metoda komparace.

1.1 Historický vývoj Skotska a základní informace o této oblasti

Skotsko (*Scotland*) je historickou součástí konstituční monarchie Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Skotsko se svojí rozlohou 78 800 km² tvoří zhruba třetinu rozlohy Velké Británie. Geograficky je Skotsko rozděleno na tři oblasti. První z oblastí je Vysočina a ostrovy na severu. Tato část Skotska je nejméně osídlená, z 800 skotských ostrovů je osídleno pouze necelých 130. Další geografickou částí Skotska je Centrální nížina-nejprůmyslovější skotská oblast. Posledním teritoriem z geografického hlediska je Jižní Vysočina. K území Skotska náleží také souostroví Shetlandy, Orkneje a Hebridy.

Ze správního hlediska je Skotsko rozčleněno na 32 správních celků. Jednotlivé oblasti jsou spravovány úřady, tzv. *Unitary Authorities* Skotsko je územím s vlastní omezenou autonomií a má mimo jiné také vlastní měnu. Vedle britské libry šterlinků je dalším platidlem také skotská libra.

Hlavním městem Skotska je Edinburgh. Toto historicky významné a velkolepé město však není největším skotským centrem, tím je průmyslová metropole Glasgow. Ve Skotsku jsou oficiálně uznávány tři úřední jazyky. Jedná se o jazyk anglický, skotštinu a skotskou gaelštinu. Skotština a skotská gaelština jsou jazyky uznávané také Evropskou unií a skotská vláda je povinna tyto jazyky podporovat. Co se týká složení obyvatelstva, více než 88% tvoří Skotové. V posledních letech, zejména v souvislosti s otevřeností Evropy, sem proudí více přistěhovalců. Z Asie do Skotska přichází nejčastěji Číňané, z Evropy jsou to potom hlavně Poláci.¹

První zmínky o prapředcích obyvatel území Skotska se objevují již z období mladší doby kamenné (5000-2000 př. n. l.). Příliv nového obyvatelstva do Skotska nastal ze Středního východu a přes irské území. Z tohoto období se dochovaly zejména kamenné hrobky, z nich nejproslulejší je hrobka Maeshowe v lokalitě Skara Brae na Orknejských

---

¹ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 134.

ostrovech. Dalšími důležitými pamětihodnostmi jsou také kultovní místa jako Ring of Brodgar či Standing Stone of Stenness.²

Společnost se dynamicky vyvíjela zejména v důsledku střetu rozdílných kultur v rámci celého území Britských ostrovů. Důležitým civilizačním mezníkem se stalo pro Skotsko ovlivňování barbarskou kulturou Keltů v období kolem roku 500 př. n. l. Obyvatelé Skotska s Kelty obchodovali a tak byl započat proces ovlivňování jejich vlastní kultury. Vedle společenského uspořádání je hmatatelným důkazem vlivu kultury Keltů především fakt, že Skotové od Keltů přejali keltský jazyk, konkrétně tzv. P- keltštinu.³

V roce 43 n. l. se Římané v čele s císařem Claudiem rozhodli, že si území Britských ostrovů podrobí. Jejich nájezdy se zastavily právě na jihu Skotska. Území dále na sever Římané podle zde žijícího kmene Kaledonců pojmenovali Kaledonie. Roku 83 n. l. britský guvernér Gnaeus Julius Agricola vpadl do Kaledonie, avšak neúspěšně.⁴

Císař Hadrián odmítl dále expandovat a soustředil se spíše na politiku zajištění tehdejších hranic. Římany vybudované hranice, tzv. *limes Romanus* jsou velmi působivým výtvozem. Hadriánův val se táhne napříč celou severní Anglií. Prvními, kdo překonali Hadriánův val, byli Barbaři, dále potom Piktové a Irové. V roce 407 se římské legie stáhly zpátky na evropské území. Průchod přes hranice byl tedy naprosto volný.

Prvními stálými politickými útvary na skotském území se stala království pobřížních jihoskotských kmenů a Piktsko. Klíčovými se pro další vývoj Skotska staly kolonizační mise Irů. Vždyť i samo pojmenování Skotska znamenalo „země Irů“. Sami Irové pro Kaledonii užívali názvu Alba. Výraz Alba pochází z řeckého *Albion*, který představoval označení pro celou Británii. Vedle sebe tedy koexistovaly jak již zmiňovaná kultura Kaledonců, tak kultura Irů, tedy gaelská.⁵

Již v období římského působení na Britských ostrovech docházelo k prvním snahám obrátit oblast Skotska na křesťanství. Kmeny Piktů však s jistotou zůstaly déle než do 6. století stále pohanské. Irští duchovní přitom do Británie rozšiřovali svoji vlastní formu tzv. keltské církve.⁶

Politický vývoj Skotska v období raného středověku šel k zániku výsadního postavení britských keltských království. Vedle sebe tedy fungovaly dvě hlavní mocnosti, a to Dalriada na jihu a Piktsko na severu.

---

² FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 9.

³ Tamtéž, s. 11.

⁴ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 10.

⁵ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 17.

⁶ Tamtéž, s. 18.

Na počátku 9. století byla Dalriada pod nadvládou Piktska, Piktové však postupně podléhali, i přes svou politickou moc, gaelským kulturním zvyklostem. Nakonec bylo Skotsko v důsledku uzavření manželství příslušníků obou šlechtických rodů sjednoceno.

První panovník Alby byl korunován v roce 843 a byl jím dalriadský král Kenneth Mac Alpin. Alpinova nová říše sestávala z šesti provincií na severu, které spravovali tzv. mormaeri. Mormaeri byli fakticky nejvyšší správcové svěřených území. Konkrétně se jednalo o provincie: Moray (od východního k západnímu pobřeží dnešního Aberdeenshiru), Fótha (z východu na západ od Scone k Mull of Kintyre, spolu s ostrovy Arran, Jura, Islay a Iona) Círech (území dnešního Mearnsu a Angusu), Cé (dnešní Buchan a Marr), Fiobh (dnes Fife) a Fortrie (dnešní Strathearn). Na jihu bylo Skotsko tvořeno několika dalšími královstvími. Mormaerové i králové byli přímo svrchovani skotskému velekráli.⁷

Moc panovníků Alby byla natolik značná, že se podílela na celkovém politickém dění v Británii. Dalšími panovníky Alby se stali: Donald I., Konstantin II., Malcolm I., Malcolm II. a Owen. Na počátku 11. století je již v mnohých pramenech uváděn pro území Alby název Scotland, tedy Skotsko.⁸

V roce 1040 ve Skotsku vyvrcholily boje o trůn. Tento mocenský souboj se po několika staletích stal předlohou slavného díla *Macbeth* Williama Shakespeara. Spor vznikl mezi Duncanem- vnukem krále Owena a Macbethem- vnukem Malcolma II. Duncanova armáda byla poražena a Macbeth se ujal vlády. Duncanův syn Malcolm Canmore však skotského krále porazil a převzal moc nad Skotskem. Malcolm Canmore se spolu se svou ženou Margaret postaral o částečnou nápravu špatné organizace keltské církve ve Skotsku, bylo zde založeno opatství a královským sídlem se stal edinburský hrad. Jako oficiální jazyk na skotském dvoře začala být preferována angličtina, zvyšovala se také okázalost na královském dvoře. Malcolm se velmi věnoval také politickým záležitostem. Pokusil se podrobit si území Northumbrie, avšak jeho snahy byly zaraženy Vilémem I. Dobyvatelem, tehdejším panovníkem Anglie. Malcolm vzdal Vilémovi hold a vydal mu svého syna Duncana jako rukojmí.⁹

Vliv normanské Anglie se ve Skotsku naplno rozvinul za vlády normanského šlechtice Davida I. David usiloval o otevřenost Skotska, a to zejména pro Anglii. Byla posílena role panovníka. Podstatnou změnou v politickém uspořádání Skotska se stalo, že David I. přivedl několik normanských šlechticů, kterým udělil panství a zařadil je tak mezi skotskou

---

⁷ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 220.

⁸ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 24.

⁹ Tamtéž, s. 30.

aristokracii. Proti tomuto kroku skotského krále se vzbouřili původní skotští šlechtici, avšak Anglie toto jednání přijala pozitivně a udělila Davidovi část pozemků na jih od Skotska v léno. David získal také titul hraběte z Huntingtonu a stal se tak leníkem anglického krále.¹⁰

V roce 1266 byla po předchozích bojích o Vnější Hebridy mezi norským a skotským, králem uzavřena dohoda. Skotsko získalo nadvládu nad těmito ostrovy. Hebridy a ostrov Man se staly součástí skotského území. Norové byli za území odplaceni a skotská princezna Margaret se provdala za norského krále Erika II., čímž došlo k dalšímu mísení gaelské a skotské kultury.¹¹

Druhá polovina 13. století bývá historiky označována jako zlatý věk středověkého Skotska. V zemi panovala stabilita, a to jak v oblasti mezinárodních vztahů, tak i ve vnitřní politice. Došlo k feudálnímu propojení majetku s Anglií, což urovnalo poněkud napjaté vztahy uplynulých let. Důležité je také zmínit rozvoj měst. Země byla stále kultivovanější a počet obyvatelstva rostl.

Charakterizujeme-li ekonomickou situaci na tehdejším skotském území, hlavním zdrojem ekonomiky byl chov ovcí. Vlna se ze Skotska vyvážela do Evropy. Dalším významným obchodním artiklem se vedle vlny staly kožešiny anebo ryby.¹²

Sílila moc církve, která se držela gaelské tradice klášterů, přitom se do Skotska dostaly i mnišské řády, které sem přicházely z Evropy. Na počátku 14. století církve disponovala podstatně vyšším příjmem než samotný král. Prostřednictvím kněží byli také vzděláváni skotští šlechtici či právníci.

Daleko promyšlenější se také jeví tehdejší způsob správy skotského území. Okolo panovníka byl vytvořen dobře organizovaný okruh nejvyšších byrokratů. V čele nejvyšších skotských úředníků stál kancléř, který zodpovídal za chod země a byl jmenován správcem královské kanceláře. V čele vojska stál konstábl, na královské příjmy dohlížel královský komorník. Královská spravedlnost, jež se týkala kriminálních i civilních záležitostí, byla vykonávána tzv. justiciáři. Jejich činnost spočívala v objíždění celé země. Zabývali se však pouze věcmi, které nespádaly do kompetence šerifů. Král se se svými poradci scházel při tzv. Královské radě. Proces feudalizace, který započal již král David I., byl na vrcholu.¹³

Po smrti krále Alexandra III. vymřela po meči gaelská dynastie skotských panovníků. Na skotský trůn si své právo nárokovalo hned několik šlechticů. Hlavními dvěma rivaly se stali John Balliol- skotský šlechtic a Robert Bruce z Annandale. Skotským panovníkem se stal

¹⁰ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 31.

¹¹ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 295.

¹² FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 36.

¹³ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 129.

John Balliol. Rok po své korunovaci uzavřel John Balliol spojeneckou smlouvu s francouzským králem Filipem IV. zvanou Stará Aliance (Auld Alliance). Tato dohoda byla směřovaná proti Anglii. Anglický král Eduard I. následně vpadl na skotské území, vyplenil město Berwick, které bylo centrem obchodu, a pokračoval v podmaňování skotského obyvatelstva. John Balliol byl svržen ze skotského trůnu a držen v Římě. Skotsko nyní zcela podléhalo nadvládě Anglie.¹⁴

Sled těchto událostí následovalo mohutné národní povstání. Toto povstání bylo pojmenováno jako Společenství království (*Community of Realm*) a stalo se významným elementem skotské národní identity. V čele skotského národního povstání stanul William Wallace, syn venkovského šlechtice. Wallace se svými přívrženci započal partyzánskou válku proti anglickému vojsku ve Skotsku. Postupně se ke spojení s Wallacem přidal celý sever Skotska. Wallace ve svých úspěšných výpadech dorazil až na sever Anglie, zpět dobyl město Berwick. Byl pasován na rytíře a neformálně byl prohlášen za zástupce Johna Balliola. V bitvě u Falkirku, dne 22. července 1298, však byli Skotové pod Wallacovým vedením drtivě poraženi. Král Eduard zcela ovládl jihovýchodní Skotsko. Skotské národní povstání podporovali také vysocí církevní hodnostáři a objevily se snahy o podporu i ze strany Francie. Skotové se však nedočkali žádné pomoci z kontinentální Evropy. Všichni Wallacovy přívrženci se postupně stáhli a Anglie opět převzala kontrolu nad Skotskem. William Wallace byl popraven 23. srpna 1305 velmi krutým způsobem v Londýně.¹⁵

Nejmocnějšími muži Skotska po roce 1305 stali Robert Bruce a John Comyn. Anglický král vydal rozhodnutí, že Skotsko budou nyní spravovat jím zvolení úředníci, a politikou se bude zabývat tzv. Skotská rada. A právě v této radě oba uvedení šlechtici zasedali. Výraznější šance na to stát se skotským králem měl Bruce, avšak Comyn s touto skutečností pochopitelně nesouhlasil. Bruce tedy nechal Comyna zavraždit. Bruce byl následně, jako Robert I., korunován na skotského krále. Tyto události však znamenaly nutnou válku s Anglií. Eduard II., anglický panovník, byl v bitvě u Bannockburnu dne 24. června 1314 poražen a Robert I. upevnil své postavení v téměř samostatném Skotsku.¹⁶

Po několik následujících let Skotsko fungovalo jako samostatné království, ale vztahy s Anglií byly stále velmi napjaté. Po smrti krále Roberta III. ve Skotsku panovalo bezvládí a v zemi nebyl zaveden žádný pevný řád. K upevnění moci došlo později za vlády Jakuba I.

---

¹⁴ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 44.

¹⁵ Tamtéž, s. 45-46.

¹⁶ Tamtéž, s. 50.

V 15. století byly ke Skotsku připojeny Orkneje a Shetlandy, a to v rámci uzavření sňatku mezi Jakubem III. a dcerou dánského krále, Margaret. Co se týče skotské ekonomiky v období vrcholného středověku, zahraniční obchod výrazně poklesl a země se dostala do hospodářské recese. Morová epidemie ve 14. století zapříčinila stagnaci nárůstu obyvatelstva. Většina Skotů žila v chudobných podmínkách, které hraničily s bídou. Na počátku 15. století byly zakládány první skotské univerzity, z nichž můžeme zmínit St. Andrews, Glasgow či Aberdeen.¹⁷

Dne 8. srpna 1503 skotský panovník Jakub IV. uzavřel sňatek s anglickou princeznou a dcerou Jindřicha VII., Markétou Tudorovnou. Tímto sňatkem byla uzavřena smlouva o věčném míru mezi Skotskem a Anglií, jež se stala základem Personální unie vytvořené v 17. století. Za vlády Jakuba IV. se také zlepšily vztahy Skotska a Francie.¹⁸

Období reformace ve Skotsku můžeme charakterizovat příklonem ke kalvinismu. V roce 1585 Skotové s Angličany podepsali smlouvu o spojenectví. Dohady o moc mezi králem a církví na sklonku 16. století vyhrál první Skot na anglickém trůnu- Jakub VI. Když na trůn usedl Jakub VI., rozhodl se pro reorganizaci církve. Prohlásil se za nejvyššího soudce v církevních záležitostech. Novou církevní instituci mohli nadále řídit biskupové. Nevole presbyteriánů byla velmi zřetelná.¹⁹

V období spojení Skotska s Anglií prostřednictvím Personální unie bylo Skotsko stále ve fázi hospodářské stagnace., ovšem začala se tu rozvíjet těžba soli a uhlí a území bylo nadále hojně využíváno pro chov ovcí a dobytka, působili tu zejména rolníci. Centrem obchodu bylo město Edinburgh.²⁰

V roce 1642 vyvrcholila nespokojenost Skotů se způsobem panování krále Karla I., zejména s jeho správou církve. Byla uzavřena tzv. Slavná dohoda (*Solemn League and Covenant*) a bylo plánováno tažení do Anglie. Na anglickém území však propukla občanská válka, v čele stála parlamentní armáda Olivera Cromwella, a skotský panovník Karel I. byl popraven. Následníkem trůnu se po Karlovi I. mohl stát jeho syn Karel II., ale pod podmínkou podepsání listiny anglo-skotské úmluvy z roku 1643 a skotského Konventu. Karel II. tedy kapituloval a oba dokumenty podepsal. Do Skotska následně vpadl Oliver Cromwell, Karel II. uprchl do francouzského exilu a Skotsko bylo připojeno k zemím Commonwealthu v čele

---

¹⁷ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 210.

¹⁸ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 352.

¹⁹ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 74.

²⁰ Tamtéž, s. 83.

s Cromwellem. Skotsko spravovali Cromwellovi úředníci, mezi protestanty všech směrů byl uzavřen povinný mír.²¹

Poté, co zemřel lord protektor, Oliver Cromwell, došlo k restauraci Stuartovců jak v Anglii, tak ve Skotsku, kde se moci opět chopily tradiční instituce. Biskupská správa církve byla znovuobnovena skotským parlamentem a Konvent prohlášen nezákonným. Došlo k popravám celé řady stoupců presbyteriánství.²²

Skotská ekonomika byla daleko v pozadí hospodářsky schopné Anglie. Vývoz surovin byl směřován hlavně do Švédska a Norska, Francie, Nizozemí anebo do států v oblasti Pobaltí. Zmíníme ještě, že Skotové obchodovali samozřejmě také se sousedními Angličany. Značný vliv na hospodaření státu měl na konci 17. století francouzský merkantilismus. Ve městech rostla výroba, stejně jako počet obyvatel. Výhodami Personální unie, kterou Skotsko uzavřelo s Anglií v roce 1603, bylo odstranění cel na zboží, které bylo prodáváno na anglických trzích.²³

Po smrti Viléma Oranžského v Británii vyvstala otázka, kdo usedne na anglický trůn a stane se tím pádem i panovníkem Skotska. Skotové k této diskusi nebyli nijak přizváni a zareagovali na tuto skutečnost vydáním zákonů, které garantovaly svobodný výběr skotského panovníka, pokud nebude zaručena samostatnost skotské církve, parlamentu, zahraničního obchodu anebo v záležitostech válečných. Skotové byli vyzváni své požadavky stáhnout a přijmout hannoverského nástupce trůnu, popřípadě diskutovat ohledně vytvoření parlamentní unie. Pokud by Skotové na tuto nabídku nepřistoupili, Anglie se zaručila okamžitým vypověděním veškerých výhod, které plynuly z uzavřené Personální unie. I přes prvotní neochotu se nakonec skotský parlament rozhodl vyslat do Londýna zástupce, kteří vyjednávali o co nejvýhodnější uzavření smlouvy ve prospěch Skotska. Pro obě království byl však nakonec stanoven jeden panovník, parlament, státní symbol- tedy vlajka, jednotná měna a shodující se hospodářský a ekonomický systém. Co naopak Skotsku zůstalo zachováno, byl právní řád a presbyteriánská církev, která si zachovala svoji suverenitu.

Výsledkem parlamentní unie Anglie a Skotska byl tedy parlament v tomto složení: 45 skotských poslanců a 16 lordů, později byl počet skotských poslanců v parlamentu zvýšen na 110, kterým oponovalo 67 přítomných.²⁴

Uzavřené smlouvy ovšem nebyly ze strany Londýna plně akceptované a nespokojenost ve Skotsku opět narůstala. V roce 1708 byla dokonce odvolána poslední

---

²¹ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 285.

²² Tamtéž, s. 298.

²³ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 93.

²⁴ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 472.

samosprávní skotská instituce, Skotská státní rada (*Privy Council*), jejíž pravomoci převzali tzv. Státní sekretáři pro Skotsko. I zde však byl patrný vliv Anglie. Obnovena byla postupně také cla na skotské zboží putující na anglická tržiště, stejně jako obnovení laického patronátu v církvi.²⁵

Napjaté vztahy mezi partnery v parlamentní unii vyhovovaly Jakubovi Francisovi Eduardovi, který usiloval o restauraci Stuartovců ve Skotsku, ale také v Irsku a Anglii. Podporu obdržel potenciální nástupce trůnu ze Španělska, Francie, hlavně také od značné části skotské společnosti.²⁶

Jakobitské povstání postupně vítězilo a byly zpět dobývány jednotlivé části skotského území. Ač došlo k porušení dobrých mezinárodních vztahů s Francií, přívržencem Jakobitů bylo stále Španělsko a nově také Itálie. Jakobité ale postupně podlehli anglické armádě, a přes prvotní úspěšné územní zisky, se naděje na restauraci Stuartovců zdála mizivá. V jakobitském povstání pokračoval Jakubův syn, pretendent a princ Karel Eduard Stuart. I jeho snahy byly zmařeny a poražený Karel prchl do Francie. Jakobité byli v Anglii přísně potíráni. Klany horalů musely být odzbrojeny, nesměly užívat odznaky a byl zaveden také zákaz gaelštiny. Angličané tvrdě bojovali proti veškerým skotským tradicím. Pokud si někdo oblékl kilt-nejtypičtější součást horalského tartanu, hrozilo mu až šest měsíců vězení.²⁷

Ve Skotsku již od 17. století působila tzv. Společnost pro propagaci křesťanské vzdělanosti, která usilovala o přizpůsobování gaelské kultury. Gaelské tradice postupně začaly upadat a obyvatelé se asimilovali s britským způsobem života.²⁸

Změny, které ve Skotsku proběhly během konce 17. století a v průběhu 18. století zasáhly zejména sféru zemědělství, stejně jako celou ekonomiku země vůbec. Tento proces celkové transformace je označován termínem *improvement* (pokrok, změna).²⁹

Skotské zemědělství se v posledních letech 18. století stalo jedním z nejvíce prosperujících v Evropě. Rozvíjel se také průmysl a obchod- zejména dovoz a reexport surovin z Ameriky do kontinentální Evropy. Glasgow a Edinburgh se brzy staly jedněmi z nejhonosnějších britských měst. Konjunkturu zažívalo také textilnictví, cukrovarnictví, těžba soli, a hutní průmysl. Pro toto období je charakteristický i nárůst obyvatelstva. Pro srovnání můžeme uvést výsledky sčítání obyvatelstva ve Skotsku a na našem území

---

²⁵ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 97.

²⁶ Tamtéž, s. 98.

²⁷ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 473.

²⁸ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 99.

²⁹ Tamtéž, s. 100.

v roce 1807: ve Skotsku žilo 1 806 000 obyvatel, zatímco na území dnešních Čech to bylo 1 970 000 obyvatel.³⁰

V průběhu těchto velikých změn se ve Skotsku objevil značný zájem o tisk a následovala vysoká produkce tiskovin. Tento požadavek však s sebou přinesl potřebu kvalitního vzdělání a vědeckého podhoubí, jež by postihlo i dění ve společnosti. V 18. století ve Skotsku fungovaly městské a církevní farní školy zaměřené na základní vzdělávání. Vyššímu vzdělávání se Skotům dostávalo na čtyřech skotských univerzitách. Studijní okruhy se postupně transformovaly z přísně náboženského zaměření na exaktní vědy.

Osvícenskou společnost Skotska můžeme charakterizovat jako politicky konzervativní, praktickou, vědecky, racionálně a kriticky orientovanou. Proslulými mysliteli této etapy dějin jsou především historik a filozof David Hume či filozof a zakladatel moderní ekonomie Adam Smith. Vzdělanci se scházeli ve vědeckých a filozofických kroužcích v Edinburghu, Glasgow a Aberdeenu.³¹

V polovině 18. století se členství Skotska v parlamentní unii začalo pro samotné Skoty jevit jako poměrně výhodné. Státní sekretář pro Skotsko byl odvolán, nejvyšším představitelem Skotska se stal Henry Dundas- syn prezidenta Nejvyššího soudu. Dundas byl konzervativním a velmi schopným politikem, který měl v Londýně značný vliv. Do státní správy prosadil mnoho skotských zástupců. V průběhu 18. i 19. století lze s jistotou pozorovat významný vliv Skotů na budování velkého a mocného britského impéria. Henry Dundas působil mimo jiné také jako správce fungování britské Východoindické společnosti.

Z britského imperialismu nejvíce těžili nejvíce skotští obchodníci, jejichž vliv pronikal, kromě tradičních oblastí jako Severní Amerika či Karibik, také do Afriky a hlavně Indie. Skotové kromě obchodování se zbožím v hojném počtu sami dlouhodobě emigrovali do britských kolonií. Necelé dva miliony skotských obyvatel se přesunuly do Austrálie anebo na Nový Zéland, USA a Kanady.³²

Průmyslová revoluce ve Skotsku byla započata událostmi napoleonských válek, které vypukly v kontinentální Evropě. V roce 1765 věhlasný vynálezce James Watt vymyslel a zkonstruoval první parní stroj- tedy symbol evropské průmyslové revoluce vůbec. Po celém Skotsku byly zakládány textilní závody, které byly poháněny parostrojí. Rozvíjel se i průmysl hutní, těžba uhlí a chemický průmysl.

---

³⁰ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 375.

³¹ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 101.

³² MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 381.

V roce 1831 byly vybudovány a uvedeny do provozu první tři železniční tratě. Brzy nato spojovala dvě největší a nejvýznamnější skotská města- Glasgow a Edinburgh železniční, vlaková doprava.

Významným průmyslovým odvětvím se kromě výše uvedených stalo také lihovarnictví, které se zaměřovalo nejvíce na výrobu whiskey. Později byl položen základ dnešní velkovýroby a vznikla řada palíren, z nichž některé fungují dodnes (Fettercairn, Talisker).³³

Po skončení válek ve Francii se ve Skotsku rapidně zvýšila nezaměstnanost. Připomeňme, že velký podíl na této situaci měla mechanizace ve výrobních procesech. Dělnictvo se začalo bouřit a byly organizovány demonstrace nezaměstnaných. Nepokoje byly násilně rozehnány. Demise Roberta Dundase, který po svém otci převzal přední postavení ve Skotsku, byla ukončena vůdčí pozice toryovců a v dalších britských volbách v roce 1830 zvítězili whigové v čele s Charlesem Greyem. Bylo zavedeno také omezené volební právo do městských zastupitelstev (do té doby sestavováno výhradně samovolbou).³⁴

Politické reformy v polovině 19. století provázely nárůst chudoby ve městech i na venkově. Objevily se choroby jako cholera, tuberkulóza či tyfus. Uvedme také vysoký nárůst alkoholismu mezi chudými obyvateli, kteří žili v nevyhovujících životních podmínkách ve slumech. Do Glasgow imigrovaly v tuto dobu desetitisíce Irů, kteří prchali před hladomorem, který v jejich zemi panoval.

Jelikož většina Irů byla katolického vyznání a Irové měli velmi vyhraněné názory vůči britskému způsobu vládnutí i protestantské církvi, brzy začalo v zemi narůstat nábožensko-politické napětí.³⁵

Skotská odnož britských chartistů prostřednictvím letáků a peticí vyvíjela tlak na britskou vládu, aby bylo rozšířeno volební právo, zavedeno tajné hlasování a pravidelně zasedal parlament. Vláda však na požadavky chartistů nepřistoupila a toto hnutí se časem rozpadlo. Chartisty přímo podporovaly odbory a církve.³⁶

Napjaté vztahy mezi obyvateli skotské Vysočiny- horaly a modernější Nížinou vyústily ve vysídlování. Původní záměr byl pokrýt oblast Vysočiny chovem ovcí. Migrace

---

³³ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 571.

³⁴ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 108.

³⁵ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 578.

³⁶ Tamtéž, s. 553.

horalů do průmyslovější Nížiny byla nakonec urychlena hladomorem, který vypukl v důsledku bramborového moru, který byl do Skotska rozšířen z Irska.³⁷

Co se týče vztahů anglického panovníka ke Skotsku, je nutné podotknout, že po celou dobu fungování personální unie žádný z anglických králů tomuto území nebyl nijak zvlášť nakloněn. Díky svým kořenům si však vztah ke Skotsku vytvořila královna Viktorie, která zde zbudovala sídlo Balmoral v Aberdeenshireském hrabství, jenž je dodnes královskou rezidencí.³⁸

Ve druhé polovině 19. století Skotové nijak neprojevovali nespokojenost s politickou situací a vztahy s Anglií se nadále utužovaly. Do roku 1900 Skotové ve volbách hlasovali převážně ve prospěch britských liberálů, a to z důvodu jejich tolerance k náboženskému vyznání, potřebám dělníků či samotných národů v rámci Británie. Mezi populární politiky z řad liberálů patřil tehdejší předseda Liberální strany a britský premiér William Ewart Gladstone. Za jeho vedení byl přijat nový skotský vzdělávací zákon, který zaručoval všeobecně povinnou školní docházku a financování školství ze státního rozpočtu. Obnovena byla také instituce Státního sekretáře pro Skotsko.

V tomto období v zemi proběhla tzv. Skotská pozemková válka. Zemědělcům, kteří si dělali nárok na vlastnictví jimi obdělávané půdy, stát prostřednictvím zvláštního zákona v jejich požadavcích vyhověl. Další z nově zavedených skotských zákonů se týkaly voleb. Bylo rozšířeno mužské volební právo, kterého se před několika desítkami let usilovně domáhali chartisté. Zavedeno bylo také tajné hlasování.³⁹

V oblasti průmyslu Skotsko ze stavu konjunktury v mnohých oblastech poněkud kleslo, např. textilní závody začaly mít konkurenty. Naopak největšího rozmachu dosáhl průmysl hutní. V této souvislosti se rozvíjela odvětví inženýrská, výroba parních lokomotiv anebo loďařství. Již tradičními elementy skotského hospodářství stále zůstávaly cukrovarnictví, rybolov, potravinářství, chemický průmysl, pivovarnictví aj.

V roce 1897 vznikla Rada skotských odborů (*Scottish Trades Union Council*), která hájila práva zaměstnanců.⁴⁰

Významným činitelem skotského společenského života a nedílnou součástí národního vědomí Skotů se stalo během 19. století rugby a fotbal. Byla založena také Skotská curlingová společnost- na rozdíl od celobritského fenoménu fotbalu a rugby výhradně skotská sportovní

---

³⁷ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 581.

³⁸ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 110.

³⁹ Tamtéž, s. 111.

⁴⁰ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 419.

disciplína. Hlubokou tradici má ve Skotsku také golf, který dle pramenů dovedli právě Skotové až do dnešní podoby.

Své restaurace se dočkal původní gaelský jazyk, a to prostřednictvím pravidelně vycházejících tiskovin.⁴¹

Na přelomu 19. a 20. století stáli ve vedoucí funkci předsedy vlády (*Prime Minister*) Velké Británie hned tři politici skotského původu. Byli to: liberál Archibald P. Primrose (premiérem v letech 1894- 1895), konzervativec Arthur Balfour (premiérem v letech 1902- 1905) a liberál Sir Henry Campbell- Bannerman (premiérem v letech 1905- 1908). Skotští voliči stále upřednostňovali Liberální stranu. Na politické scéně se objevila zcela nové politické uskupení- Skotské sdružení pro autonomii (*Scottish Home Rule Association*).

Předválečné období ve Velké Británii, a tedy i ve Skotsku, je v mnoha pramenech označováno jako tzv. zlatý věk britského impéria. Výše uvedená, nově vzniklá, politická společenství se ve Skotsku nedočkala podpory voličů, a tak hledala své působiště v Anglii. Společnost se nyní více soustředila na řešení záležitostí Irska, později na propukající první světovou válku.⁴²

Během války organizovala průmysl ve Skotsku výhradně britská vláda. Postupně byly zvyšovány náklady na bydlení, čímž se britská vláda zapojila i do řešení věcí sociálních. Zchudlí dělníci se začali ohrazovat vůči těmto postupům a byly zakládány dělnické výbory. V popředí těchto zájmů stál John MacLean, slavný skotský revolucionář, který inklinoval k marxismu.⁴³

Skotsko, stejně jako celou kontinentální Evropu, zasáhla poválečná hospodářská recese. Průmysl postihl propad a skončilo období konjunktury. Změny proběhly i v oblasti volebního práva. V roce 1918 již mohli volit všichni muži nad 21 let a ženy nad 30 let. Britská Labouristická strana se dočkala ve volbách v roce 1922 vysokého počtu hlasů a již o dva roky později vytvořila první menšinový vládní kabinet. Podíl skotských členů byl zde třetinový.⁴⁴

Myšlenka plné nezávislosti Skotska byla poprvé vyslovena v roce 1928 Národní skotskou stranou (později sloučenou se Skotskou národní stranou- *Scottish National Party*). Hospodářská krize vrcholila a nezaměstnanost ve Skotsku se dostala na 30%. Po podání demise vládního kabinetu byla ustanovena tzv. „národní vláda“, jíž tvořili liberálové a konzervativci. Skotský průmysl se opět začal zotavovat zejména díky vojenským zakázkám, a

⁴¹ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 113.

⁴² Tamtéž, s. 117.

⁴³ Tamtéž, s. 118.

⁴⁴ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 473.

to v souvislosti s hrozbou expanze německých fašistů pod vedením Adolfa Hitlera. Je nutné podotknout, že žádná z extremistických politických myšlenek, které byly tehdy v kontinentální Evropě populární- tedy ani fašismus, ani komunismus, se ve Skotsku ani v celé Británii neujaly.⁴⁵

Organizaci státu stále zaručoval Skotský úřad (dříve Úřad skotského státního sekretáře), jeho činnost vykonávaly také nevládní organizace, které se zaměřily na oblast kultury, národního bohatství a památek, např. *National Trust for Scotland*.⁴⁶

Vliv Skotska na události druhé světové války byl ještě méně patrný než v období první světové války. Skotské zálivy však byly využívány a měly velký strategický význam.⁴⁷

V poválečném období došlo ke znárodnění důležitých průmyslových odvětví ve Skotsku, stejně jako v celé Británii. Toto nařízení vlády labouristů pod vedením premiéra Clementa Atleeho (premiérem v letech 1945- 1951), byly přijaty zákony ohledně bezplatné zdravotní péče či státních středních škol, které se samozřejmě také týkaly Skotska. Ve volbách v roce 1951 ve Skotsku dosáhla většiny hlasů Konzervativní strana a u moci zůstala až do roku 1964.⁴⁸

V 60. a 70. letech 20. století poměrně strmě stoupala životní úroveň skotského obyvatelstva. I když byl tradiční skotský průmysl jako loďařství či hutní průmysl na ústupu, lidé nyní měli nové možnosti v nově se rozvíjejících odnožích lehkého průmyslu. Čím dál vyšší podíl na státních příjmech měla také turistika. První skotská televizní stanice spustila své vysílání v roce 1955, tedy tři roky po BBC.⁴⁹

Od roku 1974 do roku 1976 se do popředí politické moci dostali labouristé v čele s premiérem Haroldem Wilsonem (premiérem v letech 1964- 1970, 1974- 1976). Již v tomto období však řada skotských voličů začala inklinovat k SNP^{50, 51}

Významným mezníkem pro Skotsko se stal rok 1973, kdy byla Ústavní komisí lorda Kalibrandona navržena myšlenka autonomních parlamentních parlamentů Skotska a Walesu. V letech 1970- 1974 byl do úřadu premiéra jmenován konzervativec Edward Heath. Právě Heath se zasloužil o prohlášení Skotského shromáždění. Již od těchto dob se staly autonomní snahy Skotska a Walesu hlavním tématem k diskusím v britské politice.⁵²

---

⁴⁵ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 177.

⁴⁶ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 120.

⁴⁷ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 487.

⁴⁸ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 121.

⁴⁹ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 504.

⁵⁰ SNP- Scottish National Party, oficiální zkratka Skotské národní strany.

⁵¹ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 177.

⁵² MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 506.

První skotské referendum o nezávislosti bylo vyhlášeno v roce 1979. SNP však neobdržela dostatečný počet volebních hlasů, a tak prozatím snahy o osamostatnění Skotska nebyly naplněny.⁵³

Transformace skotského hospodářství byla dovršena za vlády premiérky Margaret Thatcherové (premiérkou v letech 1979- 1990). Nezaměstnanost se opět vyšplhala na 30%, avšak vznik nových pracovních pozic, související s novými technologiemi a odvětvími lehkého průmyslu zapříčinil její pokles. Po roce 1983 už nezaměstnanost dosahovala maximálně 10%.⁵⁴

S příchodem labouristů v čele s Tony Blairem začala být opět diskutována otázka skotské samostatnosti. Nové referendum, které se konalo v roce 1997, přineslo opačné výsledky než referendum z roku 1979. Skotové většinou svých hlasů vyjádřili kladný postoj k posunu v procesu devoluce, podporovaného Blairem, a následně byl sestaven samostatný skotský parlament. V roce 1999 proběhly první volby do autonomního Skotského parlamentu. Občané Skotska preferovali Labouristickou stranu a Liberální stranu. Státním tajemníkem pro Skotsko se stal liberální demokrat Donald Dewar.⁵⁵

1.2 Historický vývoj Walesu a základní informace o této oblasti

Wales je územní součástí Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku. Jedná se o zemi s vlastní omezenou autonomií. Rozloha Walesu činí zhruba 20 770 km². Velšskou měnou je britská libra šterlinků. Hlavním městem Walesu je Cardiff, kolem něhož se koncentruje také nejvyšší hustota obyvatelstva, což souvisí zejména s faktem, že právě střední část Walesu, v níž Cardiff leží, je centrem velšského průmyslu. Zemi obývají téměř výhradně Velšané, přichází sem však také přistěhovalci z Východní Evropy, popř. z Asie. Asi čtvrtina Velšanů žijících ve Walesu hovoří velšsky. V současnosti nejvyužívanější keltský jazyk- Velština spolu s anglickým jazykem jsou dva oficiálně uznávané velšské jazyky.

Administrativně se Wales člení na 22 správních územních celků (*Unitary Authorities*). Jedná se o 11 městských hrabství (*County Boroughs*), 9 hrabství (*County*) a 3 města (*Cities*).⁵⁶

Historický vývoj Walesu můžeme až do 11. století srovnat s vývojem na území Skotska, kterému jsme se věnovali v předchozí části této diplomové práce. Právě

---

⁵³ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 178.

⁵⁴ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 121.

⁵⁵ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 179.

⁵⁶ Oficiální webové stránky Walesu [online]. wales.com, [cit. 2014-29-05]. Dostupné z: http://www.wales.com/en/content/cms/English/About_Wales/About_Wales.aspx

od 11. století jsou Velšané poprvé jmenováni v různých historických pramenech jako vyčleněná a početná skupina obyvatel území Británie.⁵⁷

V tomto období se Wales skládal z několika drobných království. Jeho území mělo proměnlivý charakter a jednotlivá království v dlouhodobém horizontu neudržela stabilně pospolu. Co se týče zájmu anglických šlechticů o toto území, je nezbytné, abychom uvedli jejich snahu o dosažení připojení Walesu k území Anglie. Avšak hornatý terén velšské krajiny dobyvatelům bránil v zabrání území. Dobyta byla pouze část na jihu Walesu, a také zde docházelo v průběhu let ke střídání moci mezi Velšany a Angličany.⁵⁸

Dobytí Walesu Normany bylo završeno za vlády krále Eduarda I. Následovala rozsáhlá výstavba hradů, které byly zbudovány za účelem ohrazení velšského území. Dědicům anglických panovníků byl udělován titul Princ Velšský (Prince of Wales).⁵⁹

Prostřednictvím Velšského statutu (*Statute of Wales*), vydaného v roce 1284, došlo k reorganizaci nově získaných území. Ta byla rozčleněna na jednotlivá hrabství: Flint, Anglery, Merioneth a Caernarfon. Mnohé velšské zákony spolu s tradicemi zůstaly zachovány, avšak některé byly pozměněny a zavedeno zde bylo také anglické občanské právo.

V tehdejší Walesu začalo pochopitelně v následujících letech docházet ke vzpourám, které ovšem byly potlačeny. Území, která byla dobyta Eduardem I., byla i nadále ve vlastnictví koruny, zbývající část Walesu byla stále rozčleněna do několika rozsáhlých panství, která nesla pojmenování Velšská marka.⁶⁰

Nespokojenost Velšanů s poangličťováním jejich země vyvrcholila po roce 1400, kdy propukla v zemi vzpoura v čele s Owainem Glyndwrem. Reakcí byly obavy Angličanů. Jejich pocity byly zaznamenány v pramenech například těmito verši:

*„V bdělosti před Walesem Pán nechť uchovat nás ráčí,
ať děti našich dětí nepřivede k pláči,
ani nás jestli to takto nerozvážně půjde dál;
neboť dnů již drahně lidé se děsí vzpoury tamější...“⁶¹*

⁵⁷ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 232.

⁵⁸ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 127.

⁵⁹ Oficiální webové stránky Walesu [online]. *wales.com*, [cit. 2014-27-05]. Dostupné z:

http://www.wales.com/en/content/cms/English/About_Wales/History_ancestry/History_of_Wales/History_of_Wales.aspx.

⁶⁰ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 128.

⁶¹ Tamtéž, s. 178.

Wales tedy představoval dvojí zdroj nebezpečí- jednak vlastní nepokoje pramenící z nespokojenosti Velšanů s anglickou nadvládou, jednak jako potenciální místo k vylodění nepřátel ze zámoří.

Potom, co se uklidnila vzpoura vedená Glyndwrem, přikázal Jindřich V. pánům z Marky, aby sami dohlíželi na svá panství a zodpovídali za ně. Ani páni z Marky však nedokázali zajistit pokoj v zemi. Situace se zdramatizovala do takové míry, že v polovině 15. století už páni z Marky ani nepobývali na svých panstvích, neboť nevraživost ze strany velšských statkářů čím dál více narůstala. V zemi nastal zmatek a téměř došlo ke stavu bezvládní. Angličtí králové se tedy snažili o nastolení pořádku a udržení klidu ve Walesu.⁶²

Eduard IV. Zavedl na konci 15. století speciální opatření, kterými ovlivnil budoucnost kontroly nad Walesem. Pověřil svého syna správou velšských panství v Marce, veškerých hrabství jak ve Walesu, tak v příhraničních oblastech Anglie. Budoucí princové z Walesu tak měli právo moci a zároveň povinnost nést zodpovědnost za dění v celém Walesu.⁶³

Populace ve Walesu byla do značné míry zredukována morovou epidemií, která propukla během středověku. Stejně jako na území celé Británie, tak i ve Walesu nastal stav stagnace nárůstu obyvatelstva. Naopak v 16. století se natalita rychle zvýšila. V roce 1603 dosáhl počet obyvatel Walesu hodnoty 380 000.⁶⁴

Wales byl plně začleněn do Anglického království Jindřichem VIII. Jindřich usiloval o bezpečnost a eliminaci hrozby vpádu Francie na anglické území. V této souvislosti potřeboval zajistit všechny potenciální příjezdové cesty do Anglie, což znamenalo nutnost rozšíření anglické hegemonie o Wales, stejně jako Irsko a Skotsko. Jindřich intenzivně navázal na anglickou kolonizaci Britských ostrovů. Tento proces byl završen Zákonem o unii z roku 1707. Sjednocení Anglie a Walesu mělo kořeny již v dobách vlády Olivera Cromwella.⁶⁵

Z právního hlediska však došlo k oficiálnímu sjednocení obou území uznáním parlamentu v letech 1536 a 1543. Tehdejší téměř autonomní panství Velšské marky byla přeorganizována na hrabství, v zemi aplikován anglický právní systém a do Westminsterského paláce bylo povoláno 24 zástupců jednotlivých hrabství či statutárních měst. Obnovena byla také Rada Walesu a ustaven byl Nejvyšší civilní soud.

---

⁶² MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 179.

⁶³ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 283.

⁶⁴ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 206.

⁶⁵ Oficiální webové stránky Walesu [online]. *wales.com*, [cit. 2014-27-05]. Dostupné z: http://www.wales.com/en/content/cms/English/About_Wales/History_ancestry/History_of_Wales/History_of_Wales.aspx.

Objevily se tendence k vytlačení velšských zvyklostí týkajících se dědictví půdy, uplatňoval se čím dál více anglický jazyk a anglická kultura obecně.⁶⁶

Stav obyvatelstva během dalších dvou století stále narůstal. Dle prvního oficiálního sčítání obyvatelstva lze uvést, že ve Walesu žilo v roce 1801 více než 587 000 obyvatel. Populace tak od roku 1750 vzrostla téměř o 25%. V 16. Století byla ve Walesu zavedena anglikánská církev, která zde dominuje dodnes.⁶⁷

Shrme-li stav vzdělanosti Velšanů, je nutné uvést, že úroveň vzdělání ve Walesu byla velmi nízká. Tento jev zapříčinil mimo jiné nedostatek knih v domácí rodné velštině. Většina obyvatel Walesu totiž navzdory oficiálnosti angličtiny tento jazyk neuměla a hovořila pouze velšsky. V 18. století byly po celé zemi zřizovány kočovné školy, v nichž se mohli Velšané vzdělávat ve své mateřštině.

V organizaci místní správy Angličané spoléhali především na místní komunity. Velšská kostelní rada starších dohlížela na chudší část obyvatelstva a všeobecné laické záležitosti, např. stav cest či kanalizace. Farmáři anebo řemeslníci zasedali ve farních úřadech a volení kurátoři zajišťovali výběr daní státu. Na jednotlivé farnosti dohlížela hrabství v čele se zástupcem koruny. Organizaci hrabství zaručovali tzv. smírčí soudci.⁶⁸

V 18. století došlo ve Walesu k tzv. velšskému probuzení. V období osvícenství se právě ve Walesu více než kde jinde ujal nový náboženský směr- metodismus. Oxfordský kantor, reverend John Wesley, kočoval po celé Británii a kázal pro lid pod širým nebem. Metodismus byl zaměřen na ukotvení vnitřního přesvědčení věřících a navracel se k prostému duchu křesťanské víry. Díky Wesleyho snahám se staly nonkomformistické tendence velmi populární, a to zejména na rozvíjejících se předměstích, kde vzkvétal průmysl.

Metodismus právě na Velšany zapůsobil natolik zejména pro to, že se na školách i v kaplích zaměřil na použití velštiny. Chóry, které Velšané zpívali ve svém rodném jazyce, se staly jedním z charakteristických prvků velšské kultury.⁶⁹

Na velšském národním obrození však kromě metodismu měl veliký podíl i průkopník velštiny- Griffith Jones. Právě díky Jonesovi a Wesleyho metodismu došlo k prudkému rozvoji velšské literatury a obrovskému posunu v kulturním životě Velšanů. V lednu roku 1856 byla zkomponována národní velšská hymna „*Hen Wlad Fy Nhadau*“ (*Old Land of My Fathers- Země mých otců*). Autory národní hymny byli otec a syn- Evan a James Jamesové.⁷⁰

⁶⁶ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 356.

⁶⁷ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 375.

⁶⁸ WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2010. s. 171.

⁶⁹ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 382.

⁷⁰ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 545.

Průmyslová revoluce v 18. a 19. století, kterou lze charakterizovat jako proces, kdy došlo k zásadním přeměnám výrobního procesu, silně zasáhla území Walesu. Jihovýchod Walesu byl značně industrializovaný. S rozvojem průmyslu došlo i k rozvoji měst a stěhování obyvatel z venkova do městských částí. Z průmyslových odvětví, která se v tehdejší Walesu rychle rozvíjela, uveďme hlavně průmysl hutní, popř. těžbu černého uhlí. V této souvislosti však docházelo, stejně jako na celém britském území, k neshodám mezi majiteli továren a dolů a velšskými dělníky, které vyvrcholily několika dělnickými vzpourami.⁷¹

S industrializací Walesu souvisí další snahy o poangličtění země. Reakcí na tyto tendence byl nárůst nacionalismu a touha po vlastní správě země. Počet obyvatelstva ve Walesu se stále zvyšoval. V roce 1901 Wales obývaly více než dva miliony občanů. Nacionalistické myšlenky a odpor proti anglickému imperialismu se stali podhoubím pro drobná intelektuální hnutí jak ve Skotsku, tak ve Walesu. V roce 1925 byla založena malá nacionalistická politická strana Plaid Cymru.⁷²

Po událostech první světové války došlo ve Walesu k útlumu průmyslové produkce. Narůstala nezaměstnanost a vzkvétající společenský život byl náhle přerušen příchodem chudoby, špatných hygienických podmínek a nemocí.⁷³

Po druhé světové válce se situace v oblasti průmyslu i nadále zhoršovala. Došlo k poklesu těžby uhlí, stejně jako k celkové stagnaci průmyslové výroby. Velšská ekonomika se do budoucna přeorientovala na oblast služeb.⁷⁴

Velšský nacionalismus se více projevil v 60. letech 20. století, kdy mladí Velšané organizovali vlnu veřejných protestů. V roce 1966 ve volbách zvítězili velšští nacionalisté a následovalo další období občanských nepokojů včetně několika bombových útoků.⁷⁵ Vláda na tyto události reagovala založením velšského úřadu a v roce 1967 byl také přijat zákon, který zrovnoprávnil velšský a anglický jazyk na území Walesu. Přesto počet obyvatel, kteří využívali velštinu, i nadále klesal. Velšsky mluvících občanů začalo opět přibývat až po roce 2001.⁷⁶

V roce 1979 proběhlo ve Walesu referendum týkající se regionální velšské sněmovny. Občané se však většinou svých hlasů vyjádřili proti tomuto záměru. Ve volbách, které se

---

⁷¹ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 437.

⁷² WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2010. s. 38.

⁷³ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 479.

⁷⁴ WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2010. s. 284.

⁷⁵ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 504.

⁷⁶ Tamtéž, s. 505.

konaly v roce 1997, zvítězili labouristé. Zaručili se vytvořením samosprávných velšských institucí (stejně jako ve Skotsku).⁷⁷

V roce 1997 se ve Walesu konalo další referendum, které se tentokrát týkalo otázky vzniku velšského národního shromáždění. Národní shromáždění převzalo většinu záležitostí Walesu, kterými se od roku 1964 zabývalo nově založené Ministerstvo pro Wales.⁷⁸ Zákonodárnými pravomocemi však začala tato instituce disponovat až po roce 2006, kdy byl přijat zákon vymezující možnost přijímat opatření, která ovšem mohou být vetována parlamentem, popř. ministrem pro Wales.⁷⁹

1.3 Historický vývoj Severního Irska a základní informace o této oblasti

Severní Irsko je země, která tvoří část Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Severní Irsko bývá v mnoha pramenech pojmenováno také jako Ulster.⁸⁰ Ulster je historickou irskou provincií ležící na severovýchodě Severního Irska. Ulster tvoří 9 historických hrabství- 6 z nich leží na území Severního Irska, zbývající 3 potom na území Irské republiky.

Rozloha Severního Irska činí asi 13 840 km², hlavním a zároveň i největším severoirským městem je Belfast. Administrativně je Severní Irsko rozděleno na 26 jednotlivých okresů, přičemž 5 severoirských sídel má status města. Jedná se o již zmiňovanou severoirskou metropoli Belfast, Newry, Londonderry, Armagh a Lisburn. Oficiální měnou je britská libra šterlinků, oficiálně uznávanými jazyky jsou potom angličtina, ulsterská skotština a irština.⁸¹

Již v 6. století př. n. l. na irské území přicházeli keltští dobyvatelé ze Skandinávského poloostrova. Původní jazyk irských obyvatel, tedy irština, se vyvinul z tzv. Q-keltštiny. Současně s příchozími Kelty v Irsku žili původní Irové (*Cruithni*), obdobně jak tomu bylo i ve Skotsku v případě Piktů.⁸²

---

⁷⁷ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 183.

⁷⁸ Oficiální webové stránky Walesu [online]. *wales.com*, [cit. 2014-27-05]. Dostupné z: http://www.wales.com/en/content/cms/English/About_Wales/History_ancestry/History_of_Wales/History_of_Wales.aspx.

⁷⁹ WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2010. s. 373.

⁸⁰ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 10.

⁸¹ Oficiální webové stránky Severního Irska [online]. *discovernorthernireland.com*, [cit. 2014-02-06]. Dostupné z: <http://www.discovernorthernireland.com/discoverni/>

⁸² MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 28.

Na počátku dějin Irska však byly již všechny původní irské kmeny pokeltštěné. Ve 4. století Irové začali pronikat na britské území tehdy okupované Římany. V průběhu 8. století se Irové usadili a jejich území bylo tvořeno několika malými královstvími, tzv. *túath*.⁸³

Co se týká rozvrstvení irské středověké společnosti, ta se dělila na šlechtu, svobodnou a nesvobodnou třídu. Příslušníky nesvobodné třídy byli otroci, řemeslníci, kejklíři a hudebníci. Na stejné společenské úrovni jako aristokraté potom stáli také učenci a duchovní.⁸⁴

S příchodem křesťanství na irské území souvisí zakládání církevních škol a prosazování latinské vzdělanosti. Postupně tímto způsobem došlo k mísení latinské a irské tradice. Toto období můžeme charakterizovat jako zlatý věk irské středověké vzdělanosti. Vedle již zmiňovaných církevních škol fungovaly v Irsku také školy básnické a právnícké.⁸⁵

V roce 795 začali Irsko napadat Vikingové, kteří sem přicházeli ze Severu- a to zejména z Norska. Postupně drancovali irské kláštery a budovali po celém území svá sídla. Prvním velkým opevněním se stal Longphort, z něhož později vzniklo město Dublin- hlavní město dnešní Irské republiky. Malá obrana ze strany Irů byla zapříčiněna zejména roztroušeností jednotlivých království, z nichž se země skládala, a také jejich nejednotností. Mezi jednotlivými králi docházelo k mocenským soubojům. Na počátku 11. století však již většina Vikingů splynula s místním obyvatelstvem, nový irský velekrál (titul *ardrí*), jímž se stal Brian Bóruma, ukončil bitvou u Clontarfu v roce 1014 vikingské výboje v Irsku.⁸⁶

Po smrti Bórumy nastaly boje o irský trůn, na kterém se následně vystřídal hned několik irských tradičních dynastií, a tak pokračovala keltská nadvláda v Irsku. Nastaly změny v církvi. Církev byla modernizována, byla vytvořena čtyři biskupství: armaghské, cashelské, dublinské a tuamské i několik diecézí. Opět se rozvíjela vzdělanost. Sestavena byla jazyková příručka irské gramatiky.⁸⁷

V roce 1169 bylo započato dobývání Irska, které bývá označováno jako „anglický zábor“. Irský exulant Dermot MacMurrough a normanský baron Richard fitz Gilbert de Clare (přezdívaný *Strongbow*) spolu uzavřeli dohodu. MacMurrough požádal anglického panovníka- Jindřicha Plantageneta, o navrácení kdysi zabraných zemí baronu de Clare. Jindřich vyšel MacMurroughovi vstříc prostřednictvím několika dekretů. Tak začalo dobývání

---

⁸³ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 32.

⁸⁴ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 164.

⁸⁵ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 53.

⁸⁶ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 78.

⁸⁷ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 84.

Irsko. Baron de Clare a Dermot MacMurrough vtrhli do Dublinu, jenž byl následně obležen Normany. V roce 1171 byl de Clare korunován na krále Leinsteru.⁸⁸

Reakcí na toto dění bylo v roce 1177 potvrzení rozhodnutí Jindřicha II. v záležitosti o správě menších irských království, která si v předešlých letech Jindřich podrobil. Královská rada v Oxfordu oficiálně uznala Jindřichova syna, Jana, za správce těchto území. Irsko tedy bylo tehdy považováno za samostatné království.⁸⁹

Jindřichův syn, Jan Bezzemek, byl však nečekaně v roce 1199 korunován na anglického krále a irské panství bylo připojeno k Anglii. Tato situace trvala až do poloviny 16. století, kdy se král Jindřich VIII. pokusil irské území opět prohlásit za oddělené království a nechal se korunovat na irského krále. Tímto aktem byla vytvořena Personální unie koruny. Byla rozpuštěna třetí komora irského parlamentu, která se ostře ohrazovala vůči panovníkovi. Aplikovány byly pozemkové reformy. Vlastníci půdy svá území postupně odevzdávali do společného vlastnictví Koruny a obdrželi je následně zpět jako léno. Neúspěšně se Jindřich VIII. pokusil v Irsku zavést také reformaci. Vedoucí pozici, co se náboženství týká, mělo stále křesťanství a protestantismus byl populární zejména v okruhu státních úředníků anebo u přistěhovalců.⁹⁰

Poangličťování irského území probíhalo téměř bez komplikací. Výjimkou však byla oblast Ulsteru. Na počátku 17. století v Ulsteru vypukla vzpoura, v níže se Ulster spojil se Španělskem proti Anglii. I přes španělskou posilu však Ulster utrpěl drtivou porážku. Takto padlo poslední z původních irských gaelských panství.⁹¹

Celé Ostrovy byly nyní pod nadvládou Anglie, vzniklo nové anglické impérium. Velmi patrná byla nevraživost Angličanů vůči Irům, která byla způsobena také tím, že většina Irů se stále hlásila ke křesťanství. Tato nesnášenlivost ze strany anglického obyvatelstva hraničila až s rasismem. Irsko si však zachovalo vlastní parlament a také vlastní mateřštinu. Spousta Irů vůbec nepoužívala anglický jazyk.⁹²

Legislativní suverenitu přiznali whigové irskému parlamentu v roce 1782, avšak závažným nedostatkem, který stupňoval i nadále nespokojenost Irů, byla chybějící vlastní výkonná moc. Vzniklo Hnutí spojených Irů (*Society of United Irishmen*). Toto hnutí bylo tvořeno katolíky a liberálními odpůrci tehdejší situace v Irsku.⁹³ V roce 1798 vypuklo

---

⁸⁸ DAVIES, N. *Ostrovy*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 277.

⁸⁹ Tamtéž, s. 278.

⁹⁰ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 250.

⁹¹ Tamtéž, s. 287.

⁹² ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 61.

⁹³ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irsko*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 177.

povstání, které bylo krvavě potlačeno a následoval rozkaz rozpustit irský parlament, vydaný Williamem Pittem mladším (premiérem Velké Británie v letech 1783- 1801). Přestože se Irsko spojilo s Francií proti Anglii, byly veškeré irské nacionalistické snahy v tomto období zastaveny.⁹⁴ V roce 1801 vzniklo Spojené království Velké Británie a Irsko. Irové získali 100 křesel v Dolní sněmovně a 28 křesel ve sněmovně Lordů pro irské peery, dále 4 křesla pro biskupy irské církve. Také bylo zrušeno clo. Po sjednocení došlo ke zlepšení hospodářské situace v Irsku, rozvíjelo se státní vzdělávání a veřejné zdravotnictví.⁹⁵

Irská společnost byla během 17. a 18. století sužována neustálými občanskými nepokoji, hladomorem a obrovským úbytkem populace způsobeným vlivem vysoké úmrtnosti kvůli právě zmiňovanému hladomoru anebo velkou vlnou emigrace Irů. Město Dublin však prošlo velkolepou proměnou a modernizací.⁹⁶ Již tímto způsobem se projevovala irská národní hrdost, jejíž charakter se naplno projevil na počátku 19. století.

Ačkoliv členství v unii pro Irsko znamenalo i několik výhod, velkým problémem se stala například otázka půdy. Počet obyvatelstva v Irsku rapidně vzrostl a irští zemědělci neměli dostatek půdy, kterou by mohli obdělávat. Tento obrovský problém však politici začali řešit až mnohem později, po roce 1845, kdy vypukl hladomor, který významně snížil stav populace. Upadal také irský průmysl. Bouřili se presbyteriáni i katolíci, kteří byli povinni odvádět finanční poplatky anglikánské církvi.

Katolíci, kteří si sice zachovali několik ústupků ze strany Anglie- např. vlastní školy či právo volit byli se stávající situací velmi nespokojeni. Nebylo jim umožněno zasedat v parlamentu, působit jako soudci, případně dosáhnout významnějšího postavení ve státní správě.⁹⁷

Úspěšné snahy o zrovnoprávnění katolíků započal v roce 1823 Daniel O'Connell, který vytvořil Katolický svaz (*Catholic Association*). Do katolického svazu vstupovaly obrovské masy lidí, z vyšších i nižších společenských vrstev. Lidé se sjednotili více než kdy dříve a jejich revoluční cítění bylo stále více posilováno. Jelikož členové Svazu mohli volit, zorganizovali své hlasovací preference ve volbách v roce 1826 tak, aby upřednostnili poslance nakloněné katolíkům.

V roce 1829 vešel v platnost zákon o zrovnoprávnění katolíků. O'Connell se nyní stal vedoucí osobností irských poslanců, díky novému zákonu opět zasedajících v parlamentu.

---

⁹⁴ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 186.

⁹⁵ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 62.

⁹⁶ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 374.

⁹⁷ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 188- 189.

O'Connell se přikláněl na stranu anglické LibP⁹⁸, od které byl schopen získávat spoustu dalších výhod pro Irsko.⁹⁹

Když se v roce 1841 vítězství ve volbách dočkala anglická CP¹⁰⁰, rozhodl se O'Connell naléhat na zrušení britsko-irské unie. Většina Irů s O'Connellem sympatizovala a po celé zemi byly organizovány mohutné demonstrace. Parlament byl však neústupně proti zrušení unie a zakázal další demonstrace. Když tomuto nařízení O'Connell vyhověl, setkal se naopak s nespokojeností členů Svazu. Hnutí se následně v důsledku vnitřních rozporů začalo rozpadat.¹⁰¹

V roce 1845 postihla úroda brambor- hlavní potravinu, která zajišťovala výživu všech Irů, bramborová plíseň. Nedostatečná úroda způsobila, že téměř milion irských obyvatel zemřelo hlady a v období let 1845- 1855 Irsko opustily více než dva miliony občanů. Co se týká průmyslu, ten v Irsku příliš nevzkvétal. Výjimkou tvoří jedině průmysl textilní a loděnice v Belfastu.¹⁰²

Reakce vlády na tísnivou situaci Irů byly přinejmenším rozporuplné. Do Irska byly zaslány zásoby kukuřice ze Spojených států, zbudovány byly charitativní vývařovny, byly vytvořeny pracovní pozice v oblasti výstavby veřejně-prospěšných staveb. V roce 1847 však byl vyhlášen irský chudinský zákon, který omezoval poskytování přidělů pouze pro osoby, které vlastnily půdu do rozlohy tisíce metrů čtverečních. Vláda se tímto nadmíru krutým a podlým způsobem pokusila o celkovou proměnu irského hospodářství. Následkem této násilné restrukturalizace se ovšem stalo vyhladovění tisíců irských obyvatel. Britové na osud Irů pohlíželi s nezájmem a snad i s nepochopitelným pocitem zadostiučinění- Bůh Iry podle Britů potrestal za jejich lenost. Proto je zcela přirozené, že emancipační cítění Irů i nadále rostlo.¹⁰³

Během 40. let 19. století se nově vzniklé Hnutí za mladé Irsko (*Young Ireland Movement*), které se odštěpilo od Svazu Daniela O'Connella, soustředilo na prosazování vlasteneckých myšlenek vedoucích k irskému obrození.¹⁰⁴

Na tyto nacionalistické myšlenky navázalo v roce 1858 Irské republikánské bratrstvo (*Irish Republican Brotherhood*), jehož stoupenci jsou v různých pramenech běžně označováni

---

⁹⁸ LibP- oficiální zkratka pro britskou Liberální stranu.

⁹⁹ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 192.

¹⁰⁰ CP- Conservativ and Unionistic Party, oficiální zkratka pro britskou Konzervativní stranu.

¹⁰¹ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 391.

¹⁰² Tamtéž, s. 399.

¹⁰³ WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 182.

¹⁰⁴ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 210.

jako tzv. *feniáni*. Během následujících let IRB¹⁰⁵ podniklo několik teroristických útoků na území Anglie. Feniáni mohou být považováni za předchůdce Irské republikánské armády (*Irish Republican Army*).¹⁰⁶

Na sklonku 70. let 19. století utrpělo irské hospodářství další ránu. Byla zničena úroda brambor a v důsledku dovozu obilí prudce klesaly ceny na trhu. V roce 1879 založil Michael Davitt Irskou národní pozemkovou ligu (*Irish National Land League*). V čele ligy stanul Charles Parnell, populární irský nacionalista. Hlavním cílem ligy bylo navrácení irské půdy irskému lidu. Probíhaly masové demonstrace. Aktéři prosazování zájmů irských statkářů byli zatýkáni a následovalo i vystěhování nájemců půdy. Irští farmáři požadovali výhodnější nájemní smlouvy, spravedlivější nájemné a také možnost obchodovat s uzavřenými nájemními smlouvami. Nepokoje vyústily v tzv. pozemkovou válku.¹⁰⁷

Požadavkům irských statkářů vyhověl William Gladstone (premiérem v letech 1868-1874), který také v roce 1869 prosadil Zákon o církvi, který zrovnoprávnil všechny církve působící v Irsku. Kampaň vedená ligou však i nadále pokračovala. Gladstone proto nechal zadržet její vůdčí osobnosti a liga byla rozpuštěna. V roce 1882 Gladstone uzavřel s Parnellem v zájmu zachování pokojné situace Kilmainhamskou smlouvu. Postupem času bylo rušeno statkářské držení půdy a ve 20. století v Irsku půda patřila tomu, kdo na ní pracoval.¹⁰⁸

Parnell se v té době přeorientoval na snahy o vymanění Irska z britské nadvlády. Pozemková liga byla reorganizována na Národní ligu (*Irish National League*), jež se později stala významnou stranou reprezentující Irsko v celobritském parlamentu.

Volby v roce 1885 vyhráli v Anglii liberálové, v Irsku zvítězili tzv. parnelliáni usilující o irskou autonomii. Veškeré Parnellovy návrhy však byly parlamentem zamítnuty. V 90. letech 19. století se kvůli Parnellovým soukromým aférám vyskytly neshody v politických kruzích a ještě před jeho smrtí tento významný irský nacionalista ztratil podstatnou část svých přívrženců.¹⁰⁹

V roce 1893 bylo založeno nové hnutí- Gaelská liga (*Gaelic League*). Gaelská liga se orientovala převážně na zachování irských tradic a zvyklostí, hlavně však na pozvednutí národního jazyka- irštiny.

---

¹⁰⁵ IRB- oficiální zkratka pro Irské republikánské bratrstvo.

¹⁰⁶ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 212.

¹⁰⁷ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 420.

¹⁰⁸ WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 191.

¹⁰⁹ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 218.

Ačkoliv byla Gaelská liga nepolitickým hnutím, ve velké míře ovlivnila další irské politické organizace- nejvýznamnějším z nich je patrně Sinn Féin (*My sami*).¹¹⁰ Podrobnější charakteristikou tohoto irského politického uskupení, jenž má pro zemi velký význam až dodnes, se budeme věnovat v příslušné kapitole této práce.

Vůdčí postavou v čele Sinn Féin byl Arthur Griffith, který usiloval o odangličtění Irska. Inspiraci viděl Griffith v politice dualismu Rakouska- Uherska, přičemž postavení Irska ztotožňoval se situací tehdejšího Maďarska. Příznivcem Sinn Féin se stalo IRB, které s tímto politickým uskupením sympatizuje dodnes, pouze se přejmenovalo na IRA¹¹¹.

Situace v irské společnosti nebyla nijak ideální. Dublin dosahoval druhé nejvyšší úmrtnosti novorozenců v Evropě, lidé žili v nevyhovujících podmínkách. Byly zakládány dělnické svazy usilující o zlepšení podmínek pro irské občany. V roce 1896 byla založena Irská sociálně republikánská strana (*Irish Socialist Republican Party*).¹¹²

Roku 1912 Irové téměř dosáhli schválení autonomie parlamentem. Protestanti z Ulsteru však nesouhlasili se společným sjednocením irského národa a vyhrožovali občanskou válkou. Neshody ohledně irské autonomie byly přerušeny první světovou válkou. V roce 1916 ale proběhlo v Dublinu Velikonoční povstání, kterého se zúčastnilo téměř 1500 Irů. Více než 90 povstalců bylo odsouzeno na smrt a 15 z nich bylo na začátku května roku 1916 skutečně popraveno. Zpočátku nevýznamné povstání tak kvůli nepřiměřenému zacházení s irskými zadrženými rozpoutalo vlnu zájmu ve společnosti.

Sinn Féin ve volbách v roce 1918 získala hlasy většiny voličů. Sinn Féin ustanovila tzv. Irský sněm (*Dáil Eireann*), do jehož čela se postavil Éamon de Valéra, pozdější prezident nově vzniklé Irské republiky. Irský sněm byl chráněn příslušníky IRA.¹¹³

V roce 1919 irský parlament vyhlásil nezávislost na Velké Británii. Britové však irské rozhodnutí odmítli akceptovat a vypukla britsko- irská válka. Partyzánská válka trvala od ledna roku 1919 do července roku 1921. V prosinci roku 1921 byla mezi zástupci Irska a Británie uzavřena dohoda o částečné autonomii Irska- šestadvaceti irským hrabstvím byl přiznán statut dominia. Parlamentní unie mezi Irskem a Británií byla tedy zrušena. Proti irské samostatnosti se ostře stavěli Irové ze Severu.¹¹⁴

V roce 1915 byla ustavena Ulsterská unionistická rada (*Ulster Unionist Council*), která se dočkala podpory britských konzervativců. Unionisté byli rozhodnutí vynaložit veškeré úsilí

---

¹¹⁰ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 227.

¹¹¹ IRA- oficiální zkratka pro Irskou republikánskou armádu.

¹¹² MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 229.

¹¹³ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 222.

¹¹⁴ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 238.

k tomu, aby zabránili zřízení irského samosprávného parlamentu. Zákonem o správě Irska z roku 1920 byly uznány dvě vlády se dvěma samostatnými parlamenty. První parlament byl ustanoven pro 6 hrabství tvořících později vzniklé Severní Irsko a druhý pro zbývající část irského území. Sinn Féin ani Ulsterští unionisté však nesouhlasili s tímto programem, přesto byl přijat.¹¹⁵

První zasedání severoirského parlamentu se uskutečnilo v roce 1921, premiérem se stal James Craig, fakticky tedy vznikl stát Severní Irsko, který se stal autonomním vůči svobodnému Irsku a stále patřil k Velké Británii. IRA bránila rozdělení Irska a propukla občanská válka, která trvala do května roku 1923, kdyby byli ozbrojení republikáni zastaveni.¹¹⁶

Dodnes členové IRA pokračují v teroristicky orientovaných akcích a vytvářejí nátlak na Brity, ale také na odpůrce odtržení Severního Irska od Velké Británie.

Nepokoje, které začaly v Severním Irsku v průběhu 60. let 20. století a trvají dodnes, jsou v různých pramenech běžně označovány termínem „*Troubles*“ (problémy). Jádrem problému se stal střet zájmů unionistů- protestantů a nacionalistů- katolíků. V roce 1967 byl založen Spolek pro ochranu lidských práv (*Northern Ireland Civil Rights Association*). Tato organizace usiluje o rovnoprávnost menšin a eliminaci jakýchkoliv nepokojů v sociálních záležitostech.¹¹⁷

Nepokoje v Severním Irsku byly způsobené nerovností mezi katolíky a protestanty, kteří byli evidentně v převaze mimo jiné i v oblasti sociálního zabezpečení a jejichž podíl na veřejném politickém dění v Irsku byl také značně významnější. Tyto incidenty měly být vyřešeny policejními zásahy. IRA začala být znovu aktivní a nepokoje sílily.

Boje mezi příslušníky IRA a ozbrojenými jednotkami povolány z Británie trvaly až do roku 1972, kdy vyústily v tzv. Krvavou neděli. Dne 30. ledna roku 1972 zemřelo v důsledku násilného rozhánění demonstrantů celkem 14 osob. Severoirská vláda byla následně Británií prohlášena za neschopnou a byla ustavena kontrola nad děním v Severním Irsku přímo z Westminsteru. Dodnes se situace zcela nevyřešila, konflikty v Severním Irsku se stále čas od času objevují, svůj podíl na nich mají také protestantská extrémistická hnutí, např. UFF (*Ulster Freedom Fighters*) nebo UVF (*Ulster Volunteer Force*).¹¹⁸

Úspěšným pokusem o řešení severoirských nepokojů bylo v roce 1985 uzavření dohody mezi Velkou Británií, reprezentovanou Margareth Thatcherovou a Irskou republikou,

¹¹⁵ WASSON. E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 290.

¹¹⁶ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 242- 243.

¹¹⁷ WASSON. E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 364.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 365.

v čele s prezidentem Patrickem Hillerym. Smlouva z Hillsborough zaručovala, že Severní Irsko je součástí Spojeného království a také přiznávala Irům ze Severu právo na vlastní sebeurčení pod podmínkou souhlasu většiny místních obyvatel. Aktéři dohody vyvíjeli snahy o vyjednávání se severními Iry, avšak unionisté se stavěli striktně proti a vlastně ani uzavřenou anglo- irskou dohodu neuznávali.¹¹⁹

První mírová jednání se uskutečnila na počátku 90. let 20. století. Významným krokem vpřed byla schopnost společné diskuse všech tří stran- Britů, Severního Irska i Irské republiky.

V roce 1993 vešel v platnost dokument zvaný *Downing Street Declaration*, který zaručoval právo irského lidu na vlastní určení budoucí pozice jejich země. Deklarace mimo jiné znamenala nastolení míru a pořádku na území Severního Irska.¹²⁰

V roce 1996 byla svolána komise, která měla dohlížet na odzbrojování extrémistických organizací. Kvůli neshodám vlády však tento záměr nebyl uskutečněn a mírová vyjednávání byla přerušena. Znovu byla tato diskuse otevřena za vlády Tonyho Blaira, kdy dne 20. července roku 1997 IRA vyhlásila příměří.¹²¹

Dne 10. dubna roku 1998 byla v Severním Irsku podepsána Dohoda Velkého Pátku (*Good Friday Agreement*), která zaručovala severoirským občanům právo na vlastní určení, které musí potvrdit svým hlasem většina obyvatelstva, změny v celobritské ústavě týkající se postavení Severního Irska, vyčlenění regionálního Severoirského parlamentu (*Northern Ireland Assembly*) a postupné odzbrojení extrémistických skupin. Další body, které Dohoda obsahovala lze shrnout jako snahy o integraci Severního Irska, úpravy Listiny základních lidských práv a svobod a integraci Irské republiky, kterou bude zajišťovat nově zbudovaná instituce Rady Sever- Jih.

V roce 1998 proběhly první volby do nově ustaveného Severoirského parlamentu. Většina voličů se vyslavila pro aplikaci plánovaných reforem v zemi. Co se týká pravomocí Severoirského parlamentu, většina záležitostí týkajících se otázek Severního Irska, byla převedena z Westminsteru do Belfastu a byl také zopakován požadavek na odzbrojení extrémistických hnutí.¹²²

V roce 1999 nastal zlom a část premilitantních jednotek organizace IRA opět atakovala Londýn. Následkem bylo to, že unionisté odmítli nadále spolupracovat se stranou

---

¹¹⁹ WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 366.

¹²⁰ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 286.

¹²¹ WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 365.

¹²² ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 222.

Sinn Féin a severoirské záležitosti byly opět spravovány a řešeny prostřednictvím Westminsteru.¹²³

Dnes je Severní Irsko kompetentní, co se týče tvorby zákonů, které se týkají zdravotnictví, sociální oblasti, financí či zemědělství. Na otázky týkající se bezpečnosti naopak až donedávna dohlížel celobritský parlament. I problematikou policie a soudnictví se však zabývá již od roku 2010 parlament v Belfastu.

---

¹²³ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 223.

2 Politický systém Velké Británie

V následující kapitole se budeme zabývat politickým systémem Velké Británie. Tato část diplomové práce bude zaměřena na charakteristiku tradičního britského politického systému, jeho principy a základní znaky. Část kapitoly se bude věnovat také rozdělení moci ve státě a institucím, které jsou s tímto dělením spjaty. Charakterizován bude britský volební systém a budou analyzovány výsledky posledních všeobecných voleb v Británii. Zohledněny budou současní představitelé nejvyšších politických funkcí. Ve druhé kapitole využijeme metodu analýzy a komparace.

2.1 Tradiční britský politický systém

Politický systém Velké Británie bývá v různých pramenech uváděn jako nejstarší politický systém, který se ve své funkční podobě zachoval až do současnosti. Tento politický systém je postavený na demokratických principech. Občané disponují právem svobodně rozhodovat prostřednictvím svých volebních hlasů o politické situaci v zemi, ve které žijí.¹²⁴ V této souvislosti lze typ demokracie uplatňovaný v britském politickém systému pojmenovat jako demokracii reprezentativní.¹²⁵

Britský politický systém můžeme charakterizovat jako modelový příklad konstituční parlamentní monarchie, v jejímž čele stojí panovník- v současnosti Její Veličenstvo královna Alžběta II (*Her Majesty Queen Elizabeth II.*). Panovník má pravomoc svolat a rozpustit parlament. Zahajuje jednání parlamentu a může také vyhlášovat volby. V politice by se však osobnost panovníka příliš angažovat neměla. Úloha panovníka má především reprezentativní charakter. Monarcha v čele státu je symbolem síly a jednoty Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. O aktuálním politickém dění je panovník pravidelně srozuměn prostřednictvím ministerského předsedy.

Nejmocnější osobností britské politické scény je předseda vlády (*Prime Minister*). Předseda vlády začal pravomoci hlavy státu přebírat již od 18. století. Předsedou vlády se zpravidla stává vůdčí osobnost nejmocnější britské politické strany. Další podmínkou pro dosažení významného postu britského ministerského předsedy je dlouholetá politická kariéra, která přináší řadu zkušeností v politické sféře. Předseda vlády má povinnost zajišťovat správnou organizaci strany, které předsedá, má pravomoc odvolávat jednotlivé ministry a

---

¹²⁴ ROUČEK, L. *Malá politologie*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1993. s. 14.

¹²⁵ ŘÍCHOVÁ, B. *Úvod do současné politologie*. Praha: Portál, 2002. s. 43.

navrhovat výběr členů Kabinetu, v němž zajišťuje správný průběh schůzí.¹²⁶ Premiér je zodpovědný parlamentu, stojí v čele Dolní sněmovny (*Lower House*), kde spolupracuje s jejím předsedou. Posledním z důležitých úkolů ministerského předsedy je již zmiňovaná pravidelná komunikace s panovníkem, figuruje přitom zároveň jako poradce ve vnitřních záležitostech týkajících se královské rodiny.¹²⁷ Právě premiér také hlavně komunikuje s médii. Prvním předsedou britské vlády se stal v roce 1721 Robert Walpole. V současnosti je premiérem Velké Británie David Cameron.

Politický systém Velké Británie funguje na principu westminsterského modelu demokratického způsobu vlády.¹²⁸ Právě označení westminsterský je úzce spjato s budovou sídla britského parlamentu, kterou je velkolepý londýnský Westminsterský palác (*Palace of Westminster*) sousedící s věhlasným Westminsterským opatstvím (*Westminster Abbey*).

Britský politický systém se jakožto typ parlamentní demokracie skládá ze tří klíčových institucí, kterými jsou zákonodárna, výkonná a soudní moc.

2.1.1 Zákonodárna moc

Legislativu ve Velké Británii zajišťuje parlament, který je reprezentován panovníkem, ve funkci tradičně reprezentativní, a dvěma komorami parlamentu- Horní sněmovnou (*Upper House*) a Dolní sněmovnou (*Lower House*).

Zvláštním a typickým znakem zákonodárné moci britského politického systému je nepsaná forma ústavy. Ve srovnání s jinými státy je tato forma ústavy poněkud ojedinělá. Ve Velké Británii je hluboce zakořeněno dodržování konvencí, tedy zvyků a tradic, které jsou všeobecně respektovány a ctěny. Psaný text Ústavy pak představuje soubor právních předpisů, které se vyjadřují ke všem třem složkám moci v zemi. Tyto právní normy tvoří: nepsané právo (*Common law*), statutární právo (běžné zákony a soudní precedenty) a ústavní zvyklosti.¹²⁹ K Ústavě jsou připojeny také některé historické dokumenty, např. Listina o právech (*Bill of Rights*) anebo Zákon o unii se Skotskem (*Act of Union with Scotland*).¹³⁰

---

¹²⁶ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 81.

¹²⁷ Tamtéž, s. 83.

¹²⁸ Tamtéž, s. 13.

¹²⁹ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 110-111.

¹³⁰ Tamtéž, s. 119.

2.1.1.1 Britský parlament

Parlament má zákonodárnou pravomoc a může regulovat moc panovníka, přičemž je místem, kde se mísí všechny tři složky moci. Parlament se zodpovídá Kabinetu, jehož členové v parlamentu zasedají- dochází tak k vazbě mezi mocí zákonodárnou a výkonnou. K propojení zákonodárné a soudní moci dochází prostřednictvím zasedání nejvyšších britských soudců ve Sněmovně lordů (*House of Lords*).¹³¹ Britský parlament se ve své primární podobě v různých pramenech objevuje již v 11. století, jako shromáždění šlechticů zvané Rada (*Witan*).¹³² Od této doby parlament prošel mnoha významnými změnami. Po celá staletí se upevňovala tradice politické kultury ve Velké Británii, kterou si tato země uchovala dodnes. Důležitým mezníkem v přetváření britského parlamentu se stal rok 1832, kdy podle Zákona o velké reformě (*Great Reform Act*) došlo k rozšíření volebního práva. Vláda byla v tomto období zcela svrchovaná parlamentu.¹³³ Dalším zákonem z roku 1911 byl upraven poměr sil obou komor parlamentu, se značnými výhodami pro Dolní sněmovnu. Poprvé v historii bylo zavedeno vyplácení pravidelných odměn pro členy parlamentu.¹³⁴ Po roce 1979 se jednotlivé parlamentní výbory průběžně reorganizovaly do dnešní podoby. V 90. letech 20. století bylo odsouhlaseno zveřejňování sponzorů poslanců a politických stran, k jehož kontrole byla ustavena speciální komise.¹³⁵

Horní sněmovnu britského parlamentu tvoří 500 členů se šlechtickým titulem získaným od Jejího Veličenstva královny. Spolu s těmito tzv. nedědičnými peery (*life peers*) v Horní sněmovně zasedají i dědiční peerové či lordi (*hereditary peers*) a zástupci církve (*clergy*).

Horní sněmovna funguje jako primární prostředí pro procesy týkající se tvorby britské legislativy. Vznikají zde nové zákony, s výjimkou oblasti financí a politiky, kterými se zabývá Kabinet. Podstatnou část pravomocí Horní sněmovny tvoří funkce diskusní a revize zákonů navržených Dolní sněmovnou.¹³⁶ Sněmovna lordů funguje také jako instituce Nejvyššího soudu, zabývá se trestním a občanským právem. Důležitá je také konstituční funkce Horní sněmovny britského parlamentu, díky které Horní sněmovna dohlíží na postavení Dolní sněmovny a vlády.¹³⁷ V čele Horní sněmovny stojí Lord kancléř (*Lord*

¹³¹ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 122.

¹³² PAYLING, S. J. Historický vývoj britského parlamentu [online]. *The history of parliament*, [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://www.historyofparliamentonline.org/periods/medieval>.

¹³³ WASSON, E., *Dějiny moderní Británie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. s. 57.

¹³⁴ Tamtéž, s. 60.

¹³⁵ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 130.

¹³⁶ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 125.

¹³⁷ Tamtéž, s. 127.

Chancellor), který nese zodpovědnost za legislativu, exekutivu i moc soudní, jelikož kromě předsednictví ve Sněmovně lordů působí také jako člen vlády a nejvyšší představitel britského soudnictví.¹³⁸

Struktura Horní sněmovny je stanovena zákonem- nachází se tu celkem 640 křesel. 180 křesel připadá labouristům, 230 konzervativcům, přes 100 mandátů náleží dědičným lordům, 92 členů v Horní sněmovně zasedá díky předchozím dohodám a zbývajících 10 mandátů patří doživotním lordům.¹³⁹ Dalšími podmínkami správného fungování Horní sněmovny jsou: třetinový podíl žen ve sněmovně, různorodost z hlediska kulturní příslušnosti a náboženského vyznání tak, aby členové reflektovali aktuální podobu britské společnosti.¹⁴⁰ Členové Horní sněmovny jsou voleni na tři volební období.¹⁴¹

Dolní sněmovnu britského parlamentu tvoří 659 poslanců volených prostřednictvím systému relativní většiny na pětileté období. Zvolení poslanci obdrží titul *Member of Parliament*. Proti sobě na pravidelných shromážděních zasedají reprezentanti vlády a opozice Jejího Veličenstva královny. Rozložení mandátů v Dolní sněmovně aktuálně vypadá takto: 529 mandátů připadá Anglii, 59 Skotsku, 40 Walesu a 18 mandátů náleží Severnímu Irsku.¹⁴² Zasedající parlamentní výbory se dělí na stálé (*standing*) a výběrové (*select*). Členové výborů jsou vybíráni s ohledem na aktuální otázku, kterou se výbor bude zabývat.¹⁴³ V čele Dolní sněmovny stojí tzv. *Speaker*, který musí být nestranný.¹⁴⁴ *Speaker* řídí debatu, usměrňuje jednotlivé řečníky a koriguje průběh diskuse. *Speaker* nemůže hlasovat (s výjimkou nerozhodného výsledku hlasování) ani do debaty nijak zasahovat s výjimkou přerušování debaty a předávání slova mezi mluvčími.¹⁴⁵

2.1.2 Výkonná moc

Exekutiva je v politickém systému Velké Británie vykonávána prostřednictvím Kabinetu, vlády, panovníka, jednotlivých ministerstev a nejvyššími institucemi státní správy.

---

¹³⁸ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 129.

¹³⁹ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 129.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 132.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 134.

¹⁴² HLOUŠEK, V. a kol. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011. s. 134.

¹⁴³ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 134.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 200.

¹⁴⁵ Oficiální webové stránky parlamentu Spojeného království [online]. *parliament.uk*, [cit. 2014-27-05]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/business/commons/governance-of-the-house-of-commons-/house-governance-structure/>.

Vztah Kabinetu a vlády lze charakterizovat tak, že Kabinet je vlastním výborem vlády. Vláda tedy funguje jako administrativní orgán, přičemž hlavní složku moci výkonné představuje právě Kabinet.

2.1.2.1 Kabinet

Kabinet (*Cabinet*) stojí v čele britské výkonné složky státní moci. Již ve středověku existovala v zemi tzv. *Velká rada*, která byla předchůdcem Kabinetu tak, jak jej můžeme popsat dnes. Z Velké rady se během několika století vydělila Tajná rada (*Privy Council*), která se skládala z menšího počtu členů a zastávala spíše poradenskou funkci.¹⁴⁶

V současné době je členů Tajné rady okolo 300- jsou to členové Kabinetu, Speaker z Dolní sněmovny, soudci s rozličnými pravomocemi, arcibiskup z Canterbury a nejvyšší velvyslanci. Tajná rada bývá svolávána zpravidla při nečekaných událostech, jako např. v případě úmrtí panovníka. Jindy se rada v zastoupení čtyř až pěti členů schází s panovníkem, kdy projednávají tradiční záležitosti a slouží panovníkovi jako poradci.¹⁴⁷ Téměř do dnešní podoby se Kabinet proměnil v roce 1832, kdy parlament přestal být závislý na vůli panovníka a o jeho struktuře začali rozhodovat přímo občané.

Kabinet předkládá parlamentu veškeré návrhy a plánovaná opatření, změny v zákonech, podrobně vysvětluje a obhajuje svá politická stanoviska v debatě. Důvěru Kabinetu vyslovuje Horní sněmovna parlamentu.¹⁴⁸ Členy Kabinetu mohou být jediné osoby s poslaneckým mandátem, které mají politické zkušenosti z uplynulých let. Většinou jsou členové Kabinetu vybíráni z Dolní sněmovny parlamentu a jedná se o příslušníky nejmocnější politické strany v zemi. Konkrétně se jedná o předsedu Horní sněmovny parlamentu, dále tzv. *Chief Whip*, který představuje spojovací článek mezi Kabinetem a poslanci vlastní politické strany v britském parlamentu a také 20 nejvýznamnějších ministrů a členů vlády.¹⁴⁹

Členové Kabinetu jsou kromě jiných povinností zavázáni slibem mlčenlivosti ohledně projednávaných vnitřních záležitostí. Zasedání Kabinetu se pořádají jednou do týdne a jsou tajná.¹⁵⁰ Kabinetní výbory jsou dvojího typu: *permanentní*- fungují dlouhodobě anebo *ad hoc*- ustanoveny pro řešení nepředvídaných situací.¹⁵¹

---

¹⁴⁶ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 88.

¹⁴⁷ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 117.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 118.

¹⁴⁹ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 90.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 93.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 94.

Pro skotské, velšské a severoirské představitele, kteří jsou samozřejmě také členy Kabinetu, byly vyčleněny tři autonomně fungující správní orgány. Pro Skotsko byla ustanovena instituce *Scottish Office*, a to již v roce 1885. Velšský správní úřad byl zřízen v rámci britského Kabinetu v roce 1963 pod názvem *Welsh Office*. Pro Severní Irsko byl v roce 1972 zbudován tzv. *Northern Ireland Office*.¹⁵² Ve srovnání s těmito oficiálními institucemi zřízenými pro potřeby Skotska, Walesu a Severního Irsku je nutné uvést, že k dnešnímu dni nebyla zbudována žádná instituce, která by zastupovala výlučně zájmy Anglie.

2.1.2.2 Vláda

Vláda je nejvyšším administrativním orgánem britské exekutivy. Tvoří ji zhruba 100 členů navržených premiérem a jmenovaných Jejím Veličenstvem královnou. Členové vlády jsou: ministři zasedající v Kabinetu i tzv. ministři mimokabinetní, státní tajemníci a podtajemníci. Dalšími osobnostmi, které ve vládě působí, jsou tzv. whipové (Government Whips) a odborníci z oblasti státní správy.¹⁵³

Instituce britské Vlády netvoří homogenní celek, ale je rozdělena na jednotlivé resorty, kde se každé z ministerstev soustředí na svoji vlastní oblast zájmu. Každý ministr reprezentuje své ministerstvo, nese za jeho správnou organizaci a činnost zodpovědnost a vystupuje jako jeho mluvčí před médii a britskou společností. Důležitými osobami ve vládě jsou také státní tajemník a tajemník, kteří neustále komunikují s ministry.¹⁵⁴

2.1.3 Soudní moc

Soudní moc v politickém systému Velké Británie zajišťuje udržování pořádku a řádu ve společnosti (*law and order*). Soudní moc má také kontrolní funkci, dohlíží na jednání probíhající mezi státem a občany.¹⁵⁵

Britský právní systém má svoje počátky již ve 12. století, kdy byly zřizovány soudy v jednotlivých hrabstvích. Tyto soudy postupně vytvořily centralizovaný systém soudnictví Anglie a Walesu. Je důležité zmínit, že ve Velké Británii jsou ukotveny tři právní systémy, které zohledňují regionální politiku. Prvním z nich je skotský právní systém, dále se jedná o anglický právní systém, který platí rovněž pro Wales, a jako poslední uvedme severoirský

---

¹⁵² ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 91.

¹⁵³ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 120-121.

¹⁵⁴ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 99.

¹⁵⁵ DOČEKALOVÁ, P., ŠVEC, K. *Úvod do politologie*. Praha: Grada, 2010. s. 80.

právní systém.¹⁵⁶ Britské právo vytvářeli samotní soudci a vyvíjelo se z původního práva zvykového.¹⁵⁷

V 70. letech 20. století britský soudní systém prošel řadou důležitých reforem. Byl přijat zákon o judikatuře a byl zbudován Nejvyšší soudní dvůr (*High Court of Judicature*).¹⁵⁸ V Británii existuje několik typů soudních institucí, každá z nich má svoji oblast zájmu a náležité pravomoci. Soudy jsou přímo svrchované britskému parlamentu.¹⁵⁹

2.2 Britský většinový volební systém

Volební systém Velké Británie je modelovým typem většinového jednokolového volebního systému. Tento volební systém v Británii zaručuje demokraticky fungující státní zřízení, a to prostřednictvím voleb a v nich uplatňovaných volebních hlasů britských občanů, kteří politickým představitelům předávají pravomoc vykonávat politickou činnost. Voliči takto členům politických stran sdělují své požadavky a zájmy, podněty pro řešení aktuálních problémů a pro změny, které jsou ve společnosti potřebné.¹⁶⁰ Mezi politickými uskupeními pak dochází k přirozené konkurenceschopnosti, kterou bez pochyby volební systém typu *first-past-the-post* zajišťuje.¹⁶¹

V tomto volebním systému si každý občan vybere pouze jednoho kandidáta a přidělí mu svůj volební hlas. Slabou stránkou tohoto typu volebního systému je velká pravděpodobnost, že nastane situace bipartismu, což může do značné míry ovlivnit úsudek voliče. Naopak výhodou spočívá v jednodušším vyhodnocení volebních výsledků a přepočtu hlasů.¹⁶²

Rozebereme-li volební systém, který je v Británii uplatňován, můžeme jej charakterizovat jako opěrný bod pro udržování tradičního britského bipartismu- tedy soupeření o moc mezi dvěma nejmocnějšími politickými stranami.¹⁶³ V případě Spojeného království Velké Británie a Severního Irska se jedná o CP a LP¹⁶⁴.¹⁶⁵ V nevýhodě tedy

---

¹⁵⁶ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 211.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 212.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 215.

¹⁵⁹ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 127.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 146.

¹⁶¹ HLOUŠEK, V. a kol. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011. s. 165.

¹⁶² Tamtéž, s. 166.

¹⁶³ ČERMÁK, V. a kol. *Pozvání do politologie*. Praha: Vyšehrad, 1994. s. 55.

¹⁶⁴ LP- Labour Party, oficiální zkratka pro britskou Labouristickou stranu.

¹⁶⁵ HLOUŠEK, V. a kol. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011. s. 167.

zůstávají ostatní politické strany méně výrazného charakteru z hlediska politické moci, např. LibP anebo skotské, velšské a severoirské strany regionálního charakteru.¹⁶⁶

V Británii se konají volby do Dolní sněmovny celobritského parlamentu a dále volby ustavující obsazení autonomních samosprávních shromáždění pro Skotsko, Wales a Severní Irsko- konkrétně se jedná o volby do skotského parlamentu, velšského parlamentu a severoirského parlamentu.¹⁶⁷

Tradičně jsou v Británii pořádány v obdobích před konáním voleb volební kampaně, v nichž se politické strany snaží oslovit co nejvyšší počet Britů. Každá politická strana volí vlastní strategii, kterou kampaň směřuje, pečlivě sestavuje volební program, jehož body se týkají aktuálních témat diskutovaných na britské politické scéně.

2.2.1 Volby ve Velké Británii

Spojené království Velké Británie a Severního Irsku je administrativně rozčleněno na 650 jednomandátových volebních obvodů. 533 obvodů náleží Anglii, Skotsko disponuje 59 obvody, na území Walesu leží 40 obvodů a v Severním Irsku je jich zbývajících 18. Jednotlivé obvody pravidelně kontroluje a sestavuje k tomuto účelu ustavena speciální komise. Tato komise dbá především na rovnoměrné rozložení všech hlasů voličů. V každém obvodu je zvolen jeden politický představitel. Poslanecký mandát následně získá pouze jediný kandidát, který obdržel nejvyšší počet volebních preferencí. Můžeme proto vyhodnotit, že výslednou formou vlády ustanovené prostřednictvím britských voleb je většinový typ vlády.¹⁶⁸

Britský předseda vlády vyhlašuje volby konané ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku pravidelně každých pět let. Volby se v Británii konají zpravidla ve čtvrtek. Obecně lze říci, že se Britové o politické dění v zemi skutečně zajímají, s čímž také souvisí pravidelná vysoká účast britských voličů u voleb. Jedná se o typický rys britské politické kultury. Může však nastat také výjimečná situace- jako například při volbách v roce 2012, kdy se k volbám dostavilo podstatně méně voličů než je v Británii obvyklé. Nejedná se ovšem o pasivní postoj Britů k domácí politice, ale o svébytné vyjádření nevole nad současnou situací v zemi.¹⁶⁹

---

¹⁶⁶ HLOUŠEK, V. a kol. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011. s. 168.

¹⁶⁷ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 128.

¹⁶⁸ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 200.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 134.

2.2.1.1 Referendum

V Britském politickém systému není legislativně nijak zaneseno referendum. Tento prostředek přímé demokracie ve Velké Británii není zcela běžně využíván, ale co se týče problematiky místní samosprávy, a to zejména autonomie Skotska, Walesu a Severního Irsku, bývá v Británii aplikován jako prostředek sdělení názorů britských občanů a vytvoření přehledu veřejného mínění. Pokud je ve Velké Británii vyhlášeno referendum, předchází tomuto aktu speciální legislativní opatření. Od roku 2000 platí v Británii Zákon o politických stranách, volbách a referendech (*Political Parties Elections and Referendums Act*), ve kterém je definována problematika referenda.¹⁷⁰

2.2.1.2 Výsledky všeobecných voleb z roku 2010 a současná podoba britské politické scény

Poslední všeobecné volby ve Velké Británii proběhly dne 6. května roku 2010. Voleb se zúčastnilo celkem 65% britských voličů.¹⁷¹

S celkovým počtem 65% hlasů zvítězila CP (zisk 10,7 milionů volebních hlasů) v čele se současným britským premiérem, Davidem Cameronem. Druhou pozici zaujala LP s celkovým počtem 29% volebních hlasů (zisk 8,6 milionů hlasů). LibP získala v těchto volbách 23% volebních hlasů britských občanů.

Konzervativci tedy obdrželi celkem 306 poslaneckých mandátů. Od minulého volebního období tak CP získala navíc 90 mandátů. Labouristé naopak o 90 poslaneckých mandátů přišli, nyní tedy obsadili 265 mandátů. Liberální demokraté ztratili oproti předchozím volbám 5 křesel v Dolní sněmovně parlamentu, nyní tedy disponují 57 mandáty.

V jednotlivých částech Spojeného království se volební situace vyvinula takto:

- Voliči Anglie udělili 39,5% svých hlasů konzervativcům. Na druhém místě se v Anglii umístila LP s 28,1% a na třetím místě LibP s celkovým počtem 24,2%.

---

¹⁷⁰ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. s. 31.

¹⁷¹ Oficiální webové stránky Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Vnitropolitická charakteristika Velké Británie [online]. [cit. 2014-05-29]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/velka_britanie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html

- Skotové ve všeobecných volbách preferovali LP, která obdržela 42% jejich hlasů. Konzervativci se ve Skotsku se ziskem 16,7% umístili na druhém místě. Liberální demokraté získali celkem 18,9% hlasů skotských voličů.
- Ve Walesu zvítězila s 36,2% LP. CP obdržela podporu 26,1% velšských voličů. Liberální demokraté získali 20,1% volebních hlasů.
- V Severním Irsku se stala nejpopulárnější stranou Demokratická unionistická strana (*Democratic Unionist Party*) s celkovým počtem 25,5% hlasů. Sinn Féin skončila na druhém místě s rozdílem pouze půl procenta hlasů, s celkovým počtem 25,5% hlasů. Sociálně demokratická a dělnická strana (*Social Democratic Labour Party*) získala celkem 16,5% hlasů severoirských voličů.¹⁷²

Z výsledků všeobecných britských voleb konaných v roce 2010 je patrné, že zvítězila CP, která byla znovuzvolena od roku 1992. Oproti volebním výsledkům voleb konaných v roce 1992 získali konzervativci o 30 poslaneckých mandátů méně.¹⁷³

Na druhém místě se v těchto volbách umístila LP, v čele s Gordonem Brownem, se ziskem 8,6 milionů hlasů britských voličů. Další pozice obsadili menší politické strany regionálního charakteru, jako je DUP¹⁷⁴, SNP, SinnFéin, Zelení (*Green*) aj.¹⁷⁵

V Británii nastala poněkud neobvyklá situace, kdy byla vytvořena menšinová koaliční vláda konzervativců a liberálních demokratů. Předsedou vlády se stal předseda CP, David Cameron a do funkce vicepremiéra byl zvolen předseda LibP, Nick Clegg. Liberální demokraté získali významnější vliv na politické dění v Británii.

V současnosti se britská vláda zabývá hlavně ekonomickými tématy. Dopady celosvětové ekonomické recese mají značný dopad i na britskou ekonomiku. Vláda proto diskutuje o nutných úpravách ve státním rozpočtu. Nadále hodlá koaliční vláda pokračovat v aplikaci daňových reforem, konkrétně se nyní nejvíce diskutuje o zrušení daně z nemovitosti, týkající se první koupené nemovitosti. Reformy zasahují také do oblastí školství, sociálního systému či zdravotnictví. Došlo k významnému zlepšení situace na trhu

¹⁷² CRACKNELL, R., McGUINNESS, F., RHODES, CH. *General Election 2010* [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/briefing-papers/RP10-36>.

¹⁷³ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 135.

¹⁷⁴ DUP- Oficiální zkratka pro severoirskou Demokratickou unionistickou stranu.

¹⁷⁵ Oficiální webové stránky BBC [online]. bbc.co.uk, [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/shared/election2010/results/>.

práce. V oblasti životního prostředí se vláda soustředí na snižování emisí a podporu projektů ekologicky zaměřených. Koaliční vláda se již shodla na konání referenda o změnách ve volebním systému do Dolní sněmovny britského parlamentu. Výsledky však potvrdily zachování současné podoby britského volebního systému, který i nadále zůstává poměrně nevýhodný pro labouristy. Britové v budoucnu neuvažují o přijetí eura jakožto jednotné evropské měny.¹⁷⁶

2.3 Představitelé současné britské politiky

V čele současné britské vlády stojí David Cameron jako předseda vlády a ve funkci místopředsedy vlády Nick Clegg. Na ministerských postech vykonávají svoji funkci tyto představitelé:

- Ministr spravedlnosti- Chris Garling, dřívější ministr pro zaměstnanost a člen CP, který do funkce nastoupil v roce 2012.
- Ministr financí- John Osborne, konzervativec a blízký přítel Davida Camerona. Osborne se soustředí především na probíhající finanční reformy.
- Ministryně vnitra- členka CP, Theresa May. Kromě jiných záležitostí, které souvisí s jejím postem, se May zabývá také postavením žen ve společnosti a jejich zrovnoprávněním na trhu práce.
- Ministr zahraničních věcí- tuto funkci zastává William Hague, který aktivně podporuje politiku směřovanou na boj s terorismem. Hague zároveň zastává také funkci Státního tajemníka.
- Ministr obrany- Philip Hammond, člen CP, má za sebou již kariéru ministra dopravy.
- Ministr zdravotnictví- Jeremy Hunt.
- Ministr školství- tuto funkci plní konzervativec Michael Gove. Gove je jednou z nejvýznamnějších osobností současné CP.
- Ministr dopravy- Patrick McLoughlin.
- Ministr pro zaměstnanost a penze- na tento post usedl v roce 2012 Iain Duncan Smith, člen CP. Smith založil Centrum pro sociální spravedlnost, které je významnou institucí zabývající se politikou sociální péče.

---

¹⁷⁶ Oficiální stránky kanceláře britského premiéra [online]. *number10.gov.uk*, [cit. 2012-06-10]. Dostupné z: <http://www.number10.gov.uk/news/structural-reform-plan-progress-may-2012/>.

- Ministr pro energii a změnu klimatu- od února roku 2012 v čele tohoto ministerstva stojí Edward Davey, který již v minulosti vystřídal několik ministerských postů.
- Ministr kultury, sdělovacích prostředků a sportu- Maria Miller. Miller se mimo jiné zabývá i problematikou rovnoprávného postavení žen ve společnosti.
- Ministryně pro mezinárodní rozvoj – v roce 2012 byla do této funkce jmenována Justine Greening, členka CP.
- Ministr pro životní prostředí, výživu a záležitosti venkova- člen CP, Owen Paterson, bývalý stínový ministr pro Severní Irsko.
- Ministr pro Skotsko- liberální demokrat Michael Moore. Moore se ve svém volebním programu zaměřil hlavně na problematiku mezinárodní spolupráce, zahraničních vztahů a politiku obrany.
- Ministr pro Wales- v roce 2012 byl ministrem pro Wales jmenován stávající stínový ministr pro Wales, David Jones.
- Ministryně pro Severní Irsko- bývalá europoslankyně Theresa Villies. Villies je proslulá svým striktně odmítavým postojem vůči přijetí jednotné Evropské ústavy a eura jako jednotné evropské měny. Po volbách v roce 2010 Villies vykonávala funkci ministryně dopravy.¹⁷⁷

---

¹⁷⁷ Oficiální webové stránky Ministerstva zahraničních věcí České republiky [online]. *mzv.cz*, [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/velka_britanie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html

3. Regionální politické strany a významné politické osobnosti

Tato kapitola se bude věnovat charakteristice britského stranického systému. Představeny budou tradiční britské politické strany, které mají vliv na politické dění ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku ve své regionální podobě. Popsány budou také nejvýznamnější politické strany oblastí Skotska, Walesu a Severního Irsku společně s jejich hlavními představiteli. Zohledněny budou zájmy a ideje těchto politických uskupení.

3.1 Stranický systém Velké Británie

Stranický systém Velké Británie je typem dvoustranického, čili bipartijního, stranického systému. V takovémto stranickém systému dochází k typickému střídání dvou nejmocnějších politických elit u moci. V některých pramenech je britský stranický systém označován také jako stranický systém mírného pluralismu.¹⁷⁸ Od počátku 20. století v Británii převažovala dominance členů tradičních britských politických stran – tedy konzervativců a labouristů. V roce 2010 však došlo k poměrně ojedinělé situaci, kdy byla vytvořena tzv. koaliční vláda a klasický bipartijní model stranického systému byl tím pádem narušen působností třetí výrazné britské politické strany, v tomto případě stranou LibP. Koalici s liberálními demokraty uzavřela vítězná CP.

3.1.1 Vývoj britského stranického systému

Již od 17. století bylo patrné pozorovat v britské politice názorové rozdělení jejich představitelů na dva odlišně smýšlející tábory. První ze zmiňovaných se nazývali *toryové*, druhou politickou entitou byli tzv. *whigové*. Z těchto dvou ideově zcela odlišných skupin, které se svými názory rozcházeli zejména v otázce náboženské, se postupně zformovaly tradiční britské politické formace, které se pravidelně střídaly na vítězné pozici v politice země.¹⁷⁹ Myšlenky a postoje whigů lze charakterizovat jako více liberální, umírněné a ohleduplnější zejména vůči protestantské církvi a jejím stoupencům. Oproti tomu toryové se vyznačovali podstatně konzervativnějšími myšlenkami, konvencemi, přísným udržováním tradičních hodnot a upřednostňováním jedinečnosti anglikánské církve. Z hlediska mezinárodních vztahů byli Evropě více otevřeni whigové.¹⁸⁰

¹⁷⁸ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 147.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 148.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 149.

V roce 1711 byl zvolen první britský premiér a stal se jím stoupenec whigovských myšlenek, Robert Walpole. K moci se tak dostali whigové a vůdčí pozici na britské politické scéně si udržovali až do 60. let 18. století.¹⁸¹

Whigové se na počátku 19. století přejmenovali na Liberální politickou stranu, toryové pak v téže době na Konzervativní stranu. Obě tyto politické elity se oficiálně staly politickými stranami ve 30. letech 19. století. Na počátku 20. století však panovaly značné neshody v členských řadách Liberální strany a část jejích příslušníků se odtrhla a přešla ke konzervativcům. Následně se Konzervativní strana v roce 1912 oficiálně přejmenovala na Konzervativní a unionistickou stranu (*Conservative and Unionist Party*), přičemž tento název si zachovala dodnes. Právě v tomto období se v Británii zformovaly i další politická uskupení, která prosazovala zájmy Skotska, Walesu a Severního Irska. Založena byla také již zmiňovaná LP, působící již od roku 1893 pod názvem Nezávislá labouristická strana (*Independent Labour Party*), v níž se do dění na britské politické scéně začali aktivně zapojovat nejen jako voliči i britští dělníci.¹⁸² S postupným rozvojem tisku, reformami v oblasti volebního práva a tím souvisejícím vyšším počtem voličů, se politické strany dočkaly svého rozvoje. Vyčlenily se politické strany, které se orientovaly výlučně na úroveň místní správy, a zabývaly se specifickými problémy dané konkrétní oblasti- jedná se o skotské, velšské a irské politické strany.¹⁸³

Kromě období 2. světové války, kdy byla v Británii ustanovena tzv. vláda národního sjednocení v čele s Clementem Attleem (s pravomocemi pro řešení záležitosti domácí politiky) a Winstonem Churchillem (s pravomocemi pro řešení záležitostí mezinárodní politiky), v Británii během 20. století docházelo vždy ke střídání vítězné pozice ve volbách buďto u konzervativců nebo labouristů.¹⁸⁴ Ve druhé polovině 20. století si vedoucí pozici na britské politické scéně udržovali konzervativci, v letech 1997- 2010 je vystřídali labouristé. Z voleb konaných v roce 2010 vyšli jako vítězové opět konzervativci a uzavřeli dohodu o koaliční vládě s liberálními demokraty.¹⁸⁵

---

¹⁸¹ Oficiální stránky kanceláře britského premiéra [online]. number10.gov.uk, [cit. 2014-06-08]. Dostupné z: <http://www.number10.gov.uk/history-and-tour/past-prime-ministers/>.

¹⁸² ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 150.

¹⁸³ Tamtéž, s. 151.

¹⁸⁴ ZROSTLÍK, D. Stranický systém- Spojené království Velké Británie a Severního Irska [online]. *E-polis.cz*, [cit. 2014-06-12]. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/komparace/222-stranicky-system-spojene-kralovstvi-velke-britanie-a-severniho-irska.html>.

¹⁸⁵ Oficiální stránky kanceláře britského premiéra www.number10.gov.uk [online]. [cit. 2014-06-08]. Dostupné z: <http://www.number10.gov.uk/history-and-tour/past-prime-ministers/>.

3.2 Politické strany Spojeného království Velké Británie a Severního Irska

Politické strany Spojeného království Velké Británie a Severního Irska jsou takové politické strany, které svojí působností zasahují do dění na celém území Spojeného království. Jedná se o tzv. celobritské strany, ale také o politické strany regionálního charakteru. Tyto politické strany zauímají vedoucí pozice v celobritských všeobecných volbách a získávají co nejvyšší počet mandátů v Dolní sněmovně parlamentu Spojeného království. Přestože se regionální strany v Británii soustředí převážně na zájmy oblastí, se kterými jsou spjaty, prostřednictvím získaných mandátů v celobritském parlamentu ve Westminsteru se podílejí na celkovém politickém vedení země, rozhodují o aktuálním dění na britské politické scéně, rozhodují o dalším politickém směřování země a jsou také prostředím, v němž se rodí významné budoucí politické elity- tedy kandidáti k volbám a představitelé britské politiky.¹⁸⁶

Politické strany jsou nutnou součástí správně fungujícího demokratického politického systému, jakým právě britský politický systém bez pochyby je. Politickou stranu lze charakterizovat jako skupinu podobně smýšlejících jedinců se stejnými vizemi, zájmy a idejemi.¹⁸⁷

Politické strany v Británii pochopitelně ovlivňují veřejné mínění a snaží se oslovit voliče prostřednictvím svých volebních programů. Komunikaci s voliči britským politikům zprostředkovávají hlavně média. Organizovány jsou také předvolební kampaně.¹⁸⁸

3.2.1 Konzervativní strana

Konzervativní strana (*Conservative and Unionist Party*) se postupně zformovala do dnešní podoby z tradiční britské politické elity toryů. CP bývá v různých pramenech nazývána jako tzv. *catch-all*¹⁸⁹ neboli „všežravá“ politická strana.¹⁹⁰

V roce 1886 z CP odešla část nespokojených členů strany- liberálních unionistů. Vítězství ve volbách si však konzervativci udrželi i přes svou rozštěpenost až do roku 1905.¹⁹¹

V roce 1926 konzervativci u moci dosáhli velkého úspěchu, když se jim podařilo mimo jiné díky podpoře labouristů a liberálů zastavit mohutnou generální stávkou. Národní

¹⁸⁶ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 147.

¹⁸⁷ HLOUŠEK, V. KOPEČEK, L. *Politické strany*. GradaPublishing: 2010. s. 12.

¹⁸⁸ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 148.

¹⁸⁹ Označení *catch-all* znamená, že daná politická strana se zaměřuje na co nejširší vrstvu potenciálních voličů a snaží se tedy získat hlasy co nejvyššího počtu občanů.

¹⁹⁰ HLOUŠEK, V. KOPEČEK, L. *Politické strany*. GradaPublishing: 2010. s. 183.

¹⁹¹ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 151.

vládu vytvořili konzervativci v roce 1931, kdy labouristé a liberálové podleli ekonomické krizi ve svých politických organizacích. V období druhé světové války byla pozice konzervativců oslabena, ovšem v následujících volbách konaných v letech 1951, 1955 a 1959 opět vítězí díky silným bodům svého volebního programu, kterými se stalo např. zavedení volného trhu. V 60. letech došlo v CP k mírnému posunu doprava v politické sféře, byly zahájeny rozsáhlé reformy týkající se odborů a hlavně byla výrazně podporována tržní ekonomika.¹⁹² V roce 1973 Spojené království Velké Británie a Severního Irska vstoupilo pod vedením vlády konzervativců v čele s Edwardem Heathem (premiérem v letech 1970- 1974) do Evropských společenství. Za Heathovy vlády však také došlo k nejkrvavějšímu střetu v rámci nepokojů v Severním Irsku, kdy přišlo o život 14 demonstrantů. Nastala vlna rozsáhlých stávek a v nových volbách zvítězili labouristé.

V roce 1975 CP reprezentovala Margaret Thatcherová a nastalo nejúspěšnější období vlády konzervativců. Thatcherová se svým volebním programem nové pravice zvítězila ve volbách konaných v roce 1979. Na postu předsedkyně britské vlády se Thatcherová udržela až do roku 1990.¹⁹³ Podle různých zdrojů můžeme s nejvyšší jistotou říci, že největší úspěšnosti se CP dočkala v meziválečném období a znovu pak právě za vlády Margaret Thatcherové.¹⁹⁴

Thatcherovou ve funkci představitele Konzervativní strany vystřídal John Major (premiérem v letech 1990- 1997). V období Majorova vedení strany došlo k vnitřnímu rozkolu na tzv. euroskeptiky a naopak proevropsky orientované členy. Konzervativci ve volbách v roce 1997 neuspěli a do funkce lídra strany se dostal William Hague, který však po dalších neúspěšných volbách v roce 2001 odstoupil z funkce a byl nahrazen Ianem Duncanem Smithem.¹⁹⁵

Nynějším předsedou CP a současně úřadujícím britským ministerským předsedou je David Cameron. CP se soustředí zejména na snižování deficitu státního rozpočtu, reformy v oblastech školství, sociálního systému či zdravotnictví. Konzervativci se dále aktivně zabývají také problematikou daní a možností budoucí daňové reformy.¹⁹⁶

Co se týká procesu devoluce ve Velké Británii, mají k těmto tendencím konzervativci již tradičně převážně negativní postoj.

---

¹⁹² ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 152.

¹⁹³ Tamtéž, s. 154.

¹⁹⁴ Toto období vlády konzervativců bývá označováno pojmem *thatcherismus*.

¹⁹⁵ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 155.

¹⁹⁶ COOK, A. *A Party Of Change* [online]. *conservatives.com*, [cit. 2014-06-11]. Dostupné z: http://www.conservatives.com/People/The_History_of_the_Conservatives/20th_Century_Onwards.aspx.

3.2.2 Labouristická strana

Labouristická strana (*Labour Party*) byla oficiálně založena v roce 1900, ale postupně se již v průběhu 19. století vyvíjela z Nezávislé dělnické strany působící na britské politické scéně již od 90. let 19. století. Svůj oficiální název potom LP získala v roce 1906. V letech 1905- 1914 labouristé výrazně podpořili reformy, které prosazovali liberální demokraté. Následně došlo v období první světové války k vnitřnímu rozkolu ve straně kvůli sporné otázce, zda se mají Britové účastnit bojů v Evropě. V roce 1923 byla sestavena první menšinová vláda labouristů, druhá menšinová vláda labouristů poté nastala v letech 1929- 1931. Ve 30. letech 20. století se z LP odštěpila frakce tzv. národních labouristů, kteří vstoupili do CP. V období 2. světové války labouristé vedli britskou domácí politiku v rámci válečné koaliční vlády.¹⁹⁷

První většinová vláda Labouristické strany zavedla ve svém volebním období v letech 1945- 1951 tzv. *welfare state*¹⁹⁸ V průběhu 50. a 60. let se strana čím dál více diferencovala na členy příklánějící se více doleva či doprava. V roce 1964 se labouristé opět ocitli u moci, volby znovu vyhráli také v roce 1974. Tehdy však svými kontrolami cen a platů znepokojili odboráře a ve volbách v roce 1979 již labouristé neuspěli. Na přelomu 70. a 80. let 20. století došlo k vyčlenění Sociálně demokratické strany (*Social Democratic Party*) a labouristé utrpěli ve volbách v roce 1983 drtivou porážku.¹⁹⁹

S neúspěšnými volebními obdobími se strana vyrovnávala až do roku 1994, kdy stávajícího předsedu strany Johna Smitha vystřídal Tony Blair. Labouristé se v té době na politické scéně objevili ve zcela novém světle. Blair, který zavedl tvrdou disciplínu uvnitř strany, vytvořil zcela novou image politické strany New Labour. Blair představil řadu reforem týkající se uspořádání státu a značně podpořil proces britské devoluce. Pod vedením Tonyho Blaira se britští labouristé v čele státu udrželi až do posledních všeobecných voleb, kdy je u moci vystřídala koaliční vláda konzervativců a liberálů v čele s premiérem Davidem Cameronem. Nynějším předsedou LP je Ed Milliband, který se stal nástupcem Gordona Browna (premiérem v letech 2007- 2010).²⁰⁰

Členové LP se dělí na: individuální a kolektivně přidružené členy. Kolektivně přidružení členové mají svou působnost v místních volebních obvodech, v regionech Skotska,

¹⁹⁷ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 152.

¹⁹⁸ Pojmem *welfare state* je označován systém sociální politiky ve vyspělých státech.

¹⁹⁹ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 154

²⁰⁰ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 142

Walesu a Severního Irsku anebo na národní úrovni politické strany. Nejvyšší institucí LP je Výroční konference, kde se pravidelně scházejí představitelé všech volebních obvodů. V čele Výroční konference stojí generální tajemník strany.²⁰¹

Labouristé se soustředí na zlepšování sociálních podmínek v Británii, dokonalejší politiku vedoucí k vyšší zaměstnatelnosti a orientují se také na zlepšení zdravotní péče. Aktivně se zapojují do diskusí ohledně strategií boje proti kriminalitě, terorismu a jiným sociálně-patologickým jevům v dnešní britské společnosti. Stejně jako všechny ostatní politické strany působící ve Velké Británii se i LP zabývá důležitými opatřeními na ochranu životního prostředí.²⁰²

LP nejvíce ze všech celobritských politických stran významně podporovala myšlenku přenosu značné části kompetencí na regionální vlády a usilovala o zřízení autonomních institucí.

3.2.3 Liberálně demokratická strana

Liberálně demokratická strana (*Social and Liberal Democrats*) vznikla v roce 1989, kdy došlo ke sjednocení LP a SDP²⁰³. LibP je tradiční britskou politickou formací. Vyčlenila se postupně z politické strany whigů.

SDP narozdíl od jiných stran působila jako samostatný politický subjekt pouze krátce. V roce 1981 se sociální demokraté po vnitřních neshodách oddělili od LP, aby později vytvořili alianci s liberály.²⁰⁴ Prvního úspěchu dosáhla tato nově strukturovaná politická strana ve volbách v letech 1983 a 1987.²⁰⁵

Současným předsedou LibP je Nick Clegg, který je od posledních všeobecných voleb z roku 2010 ve funkci vicepremiéra Británie a jeho politická strana tvoří koaliční vládu s CP v čele s premiérem Davidem Cameronem.

Politické aktivity liberálních demokratů se v posledních letech soustředily převážně na podporu referenda týkajícího se změny volebního systému do Dolní komory britského

---

²⁰¹Oficiální webové stránky britských labouristů [online].*labour.org.uk*, [cit. 2014-06-12]. Dostupné z: http://www.labour.org.uk/history_of_the_labour_party_gb.

²⁰² Oficiální webové stránky Ministerstva zahraničních věcí České republiky [online]. *mzv.cz*, [cit. 2014-06-12]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/velka_britanie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.htm.

²⁰³ SDP- Oficiální zkratka pro Sociálně demokratickou stranu.

²⁰⁴ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 142

²⁰⁵ Tamtéž, s. 154.

parlamentu. Výsledky tohoto referenda však pro liberální demokraty nebyly příliš příznivé. Britští občané se vyslovili pro zachování současné podoby volebního systému.²⁰⁶

Liberální demokraté se zabývají zejména rovnoprávným postavením všech vrstev obyvatelstva a zlepšením sociální situace chudších Britů, ale také přistěhovalců a příslušníků menšin, kteří žijí na území Velké Británie. Tato politická strana je stranou výrazně proevropskou.²⁰⁷

Liberální demokraté se k britské devoluci staví v podstatě optimisticky, ale toto téma není klíčovým bodem jejich volebního programu. LibP se zabývá spíše otázkami, které se týkají britské společnosti obecně, jak již bylo nastíněno výše.

3.3 Strany regionálního charakteru

Kromě celobritských politických stran na britské politické scéně, a zejména v oblastech Skotska, Walesu a Severního Irska, dominují také strany regionálního charakteru. Tato politická uskupení mají vztah sounáležitosti s daným regionem, jehož zájmy reprezentují. Kromě regionální politiky na místní úrovni se regionální politické strany mohou prostřednictvím podpory svých voličů dostat také na politickou scénu celobritské úrovně, jejich poslanci potom mohou zasedat jak v autonomních shromážděních Skotska, Walesu a Severního Irska, tak v celobritském parlamentu ve Westminsteru.²⁰⁸

3.3.1 Politické strany Skotska

Skotští voliči stále preferují ve volbách tradiční celobritské politické strany- tedy CP, LP a LibP. Z politických stran místního charakteru Skotové preferují SNP, která v posledních místních volbách konaných v roce 2012 zvítězila.

3.3.1.1 Skotská národní strana

Skotská národní strana (*Scottish National Party*) byla založena v roce 1934. Vyvinula se postupně z již fungující Národní strany Skotska (*National Party of Scotland*). Na britské

---

²⁰⁶ Oficiální webové stránky parlamentu Spojeného království [online]. *parliament.uk*, [cit. 2014-06-12].

Dostupné z: <http://www.parliament.uk/get-involved/elections/referendum-on-the-alternative-vote/>.

²⁰⁷ Oficiální webové stránky Ministerstva zahraničních věcí České republiky [online]. *mzv.cz*, [cit. 2014-06-12].

Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/velka_britanie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.htm.

²⁰⁸ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 150.

politické scéně se SNP poprvé objevila již v roce 1945, ale výrazněji s vyšším počtem získaných křesel v britském parlamentu se projevila teprve v roce 1974. Až do 90. let 20. století měla pozice SNP střídavý charakter. Pokud v jedněch volbách SNP uspěla, další volební období bylo neúspěšné. Od roku 1997 až dodnes má moc SNP v britské politice stoupavou tendenci.

Hlavním bodem politického programu SNP je snaha o osamostatnění Skotska. Tato regionální politická strana je zcela autonomní politickou formací s autentickými zájmy, které se postupně vyvinuly z problematiky střetu centra a regionu.²⁰⁹

Nacionalisticky orientovaná SNP uspěla hned v prvních místních volbách do skotského autonomního parlamentu. Volby se konaly v roce 1999 a SNP se s celkovými 28,7% hlasů umístila jako třetí nejsilnější politická strana preferovaná skotskými občany.²¹⁰

Ve volbách, které proběhly ve Skotsku v roce 2011, SNP získala jako vítězná strana celkem 67 poslaneckých mandátů z celkového počtu 129 křesel ve skotském parlamentu a vytvořila většinovou vládu.²¹¹

V posledních britských všeobecných volbách, které se konaly v roce 2010, SNP získala necelá 2% hlasů a získala tak 6 mandátů do britského parlamentu.²¹² Předsedou SNP je již od roku 2004 Alex Salmond.

SNP vede autonomní snahy s cílem dosažení samostatnosti Skotska, na rozdíl od jiných britských politických stran, např. LP, která ve zbudování samosprávných institucí regionálního charakteru vidí opatření jak udržet současné politické uspořádání Spojeného království.

3.3.2 Politické strany Walesu

Voliči ve Walesu, stejně jako Skotové, při výběru volebních kandidátů upřednostňují především celobritské politické strany. Co se týká regionálních politických stran, nejpreferovanější stranou ve Walesu je Velšská národní strana.

---

²⁰⁹ STRMISKA, M. *Regionální strany a stranické systémy*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998. s. 41.

²¹⁰ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 152.

²¹¹ Oficiální webové stránky Skotské národní strany [online]. *snp.org*, [cit. 2014-06-11]. Dostupné z: <http://www.snp.org/media-centre/news/2010/aug/salmond-sets-sights-2011-election>.

²¹² CRACKNELL, R., McGUINNESS, F., RHODES, CH. *General Election 2010* [online]. [cit. 2014-06-11]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/briefing-papers/RP10-36>.

3.3.2.1 Velšská národní strana

Velšská národní strana (*Plaid Cymru*) byla založena v roce 1925. Na britské politické scéně se tato strana představila v 60. letech 20. století. PC²¹³ se soustředí především na zájmy Walesu, především pak jeho emancipační tendence. Dále se zabývá problematikou životního prostředí, podporou venkova či velšských tradic a kultury. Právě na venkově má PC velkou část svých voličů.²¹⁴

V posledních britských všeobecných volbách, které proběhly v roce 2010, PC získala 3 poslanecké mandáty.²¹⁵ Předsedkyní strany se v roce 2012 stala Leanne Wood.²¹⁶

PC nemá takový vliv na britskou politiku jako SNP a na rozdíl od Skotska ve Walesu nevíteží nacionalisticky smýšlející strana ale odnož celobritské politické strany, nejčastěji velšští labouristé. LP zvítězila již v prvních volbách do velšského národního shromáždění, které se konaly v roce 1999. Na druhém místě skončila právě PC. Tyto tendence ve Walesu převládají zatím v každých volbách do místního parlamentu.

Kromě problematiky autonomie Walesu se PC zabývá ekologií a financováním projektů na podporu ekonomických aktivit menšího charakteru. PC navrhla například daňové znevýhodnění pro znečišťovatele životního prostředí. V současnosti PC primárně řeší rozvoj decentralizace a posílení moci samosprávných orgánů.²¹⁷

3.3.3 Politické strany Severního Irska

Patrně nejvýznamnějšími politickými stranami regionálního charakteru ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska jsou severoirské politické strany. Na politické scéně vystupuje hned několik těchto politických stran, a to jak na místní úrovni, tak na úrovni britské politické scény. Konkrétně se jedná o tyto strany: Ulsterskou unionistickou stranu (*Ulster Unionist Party*), DUP, SDP, Stranu spolenectví (*Alliance Party*) a Sinn Féin.

Severoirské politické strany můžeme rozdělit podle charakteristiky jejich idejí, a to zejména v otázce týkající se sounáležitosti Severního Irska se Spojeným královstvím Velké Británie, případně s Irskou republikou. Politickými stranami, které zastávají názor, že Severní

---

²¹³ PC- oficiální zkratka Velšské národní strany *Plaid Cymru*.

²¹⁴ ŘÍCHOVÁ, B. *Komparace politických systémů I*. Praha: Oeconomia, 2002. s. 152-153.

²¹⁵ CRACKNELL, R., McGUINNESS, F., RHODES, CH. *General Election 2010* [online]. [cit. 2014-06-13].

Dostupné z: <http://www.parliament.uk/briefing-papers/RP10-36>.

²¹⁶ Oficiální webové stránky Strany Walesu [online]. [plaidcymru.org](http://www.plaidcymru.org), [cit. 2014-06-14]. Dostupné z: <http://www.english.plaidcymru.org/leader/>.

²¹⁷ Oficiální webové stránky Velšské národní strany. [online]. [partyofwales.org](http://www.partyofwales.org), [cit. 2014-06-13]. Dostupné z: <http://www.partyofwales.org/our-vision/>.

Irsko je součástí Spojeného království Velké Británie, a má její součástí zůstat také do budoucna jsou: DUP, UUP²¹⁸ a členové Strany spojenectví. Politické strany, které mají naopak tendenci území Severního Irsku připojit k Irské republice, jsou: SDP a Sinn Féin. Všechny uvedené politické strany jsou zastoupeny v autonomním severoirském shromáždění, někteří poslanci získali také mandát v celobritském parlamentu.²¹⁹

3.3.3.1 Severoirské unionistické politické strany

Nejsilnější severoirskou politickou stranou je Ulsterská unionistická strana (*Ulster Unionist Party*). UUP vznikla již v roce 1905. UUP dosahuje v místních i celobritských volbách nejlepších volebních výsledků ze všech severoirských politických uskupení. V roce 1974 UUP vytvořila Sjednocenou ulsterskou unionistickou radu (*United Ulster Unionist Council*) spolu s Avantgardní unionistickou pokrokovou stranou a DUP, čímž dosáhla ještě větší popularity a přízně voličů. Novým předsedou UUP se stal v březnu roku 2012 Mike Nesbitt.

Hlavním požadavkem UUP (stejně jako DUP) je zachování sounáležitosti Severního Irsku k Velké Británii a tedy zachování stávající podoby politického zřízení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

3.3.3.2 Severoirské nacionalistické politické strany

Strana Sinn Féin byla založena v roce 1905 s cílem bojovat za irskou nezávislost. Jedná se o nacionalistickou politickou stranu a tvoří tedy druhou kategorii severoirských politických stran. Na britské politické scéně se objevila až v 80. letech 20. století, kdy se stavěla kladně k akcím teroristického charakteru iniciovaným IRA. Popularity se Sinn Féin dočkala velmi brzy hlavně mezi mladými občany z nižších sociálních vrstev a také mezi irskými katolíky. Předsedou Sinn Féin je Gerry Adams.

Hlavním rozdílem idejí unionistických a nacionalisticky orientovaných politických stran v Severním Irsku je jejich postoj k násilným akcím iniciovaným zejména IRA.²²⁰

---

²¹⁸ UUP- oficiální zkratka Ulsterské unionistické strany.

²¹⁹ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 184.

²²⁰ Tamtéž, s. 185.

4 Emancipační snahy v jednotlivých oblastech s přihlédnutím k aktuální situaci ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku

Tato kapitola bude zaměřena na vývoj a srovnání emancipačních snah ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku. Zohledněny budou aktuální události a tendence panující v těchto oblastech, analyzovány budou výsledky posledních místních voleb, které se konaly dne 3. května roku 2012. Představeny budou významné osobnosti současné britské politiky na místní úrovni.

4.1 Devoluce

Pojem devoluce se ve Velké Británii významněji projevil až během 20. století, kdy jednotlivé státy Velké Británie začaly projevovat snahy o decentralizaci Spojeného království. V některých pramenech je proces devoluce charakterizován jako proces přesouvání pravomocí v určitých státoprávních záležitostech z centrálních institucí státní moci na orgány regionálního, autonomního charakteru.²²¹

Konkrétně se v případě Velké Británie jedná o přenesení pravomocí z celobritského parlamentu sídlícího ve Westminsteru na místní parlamenty vytvořené pro Skotsko, Wales a Severní Irsko.²²² Důležité je také zmínit, že jediným ze čtyř národů tvořících obyvatelstvo Spojeného království, jsou to právě Angličané, kteří doposud nevyjádřili vlastní zájem o decentralizaci státní moci na regionální úroveň a neprojevili emancipační snahy v rámci politického systému Velké Británie.²²³

4.2 Emancipační snahy ve Skotsku

V roce 1707 bylo k Anglii prostřednictvím Zákona o sjednocení (*Act of Union*) připojeno do té doby samostatné a nezávislé Skotské království. Nově vytvořená unie dala takto uspořádanému státnímu celku název Velká Británie. Ačkoliv Skotové již tehdy převážně nesouhlasili s předloženým zákonem, nakonec byl skotským parlamentem přijat. Zákonem o sjednocení byl ustaven jeden společný parlament sídlící ve Westminsteru a jedna hlava státu reprezentující obě území- anglický panovník. Sloučen byl také obchod a trh obou zemí. Ve westminsterském parlamentu zasedalo celkem 61 skotských zástupců. Výhody pro Skotsko,

²²¹ BUDGE, I. a kol. *The new british politics*. Longman, 1998. s. 237.

²²² ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 177.

²²³ WALKER, J. *The Impact of Devolution*. [online]. *responsiblecitizen.co.uk*, [cit. 2014-05-29]. Dostupné z: <http://www.responsiblecitizen.co.uk/impact-of-devolution.html>.

plynoucí z přijetí Zákona o sjednocení, spočívaly zejména v rozvoji skotské ekonomiky, hospodářství a obchodu. Vzkvétal také průmysl a v zemi probíhala rozsáhlá industrializace.²²⁴

V 19. století byl ve Skotsku opět obnoven Úřad státního tajemníka pro Skotsko a v roce 1886 bylo založeno Skotské sdružení pro autonomii (*Scottish Home Rule Association*). Státní sekretář pro Skotsko byl zodpovědný britskému parlamentu, zastupoval jednotlivé volební obvody Skotska ve westminsterském parlamentu.²²⁵

Skotský úřad, který dříve fungoval pod názvem Úřad státního sekretáře pro Skotsko, i nadále zajišťoval správu země, na správnou organizaci spravování Skotska se podílela také nevládní uskupení, zaměřená převážně na oblast kultury, a to např. *National Trust for Scotland*.²²⁶

Během první poloviny 20. století se ve Skotsku neobjevily žádné výraznější projevy nacionalismu či autonomní požadavky směřované k britské vládě. Co se týče volebních výsledků v poválečném období, Skotové preferovali až do roku 1964 většinovým podílem svých volebních hlasů konzervativce. V roce 1945 ve westminsteru poprvé zasedali poslanci SNP, která vznikla v roce 1934, kdy se vyčlenila z původní Národní strany Skotska (*National Party of Scotland*).

V 50. a 60. letech 20. století ve společnosti panoval názor, že skotské zájmy jsou nejlépe prosazovány prostřednictvím setrvání Skotska ve státním celku s Velkou Británií.²²⁷

Skotský nacionalismus se výrazně projevil až na konci 60. let 20. století, kdy v celobritském parlamentu pravidelně zasedali členové SNP. Voliči se tak po několika volebních obdobích, v nichž značně podporovali Labouristickou stranu, přiklonili k preferencím pro SNP.²²⁸

Významným mezníkem pro Skotsko se stal rok 1973, kdy byla Ústavní komisí lorda Kalibrandona navržena myšlenka autonomních parlamentních parlamentů Skotska a Walesu. V letech 1970- 1974 byl do úřadu premiéra jmenován konzervativce Edward Heath. Právě Heath se zasloužil o prohlášení Skotského shromáždění. Již od těchto dob se staly autonomní snahy Skotska a Walesu hlavním tématem k diskusím v britské politice.²²⁹

---

²²⁴ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 177.

²²⁵ FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. s. 22.

²²⁶ Tamtéž, s. 120.

²²⁷ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 178.

²²⁸ Tamtéž, s. 177.

²²⁹ MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 506.

V roce 1979 se ve Skotsku konalo první referendum o nezávislosti, v němž se Skotové vyjádřili k otázce autonomní správy země. Samostatné skotské shromáždění se sídlem v Edinburghu však podpořilo pouze necelých 33% občanů.²³⁰

V roce 1997 se k moci dostali s většinou volebních hlasů opět labouristé, kteří byli ve Skotsku podporováni zejména v jižní části země. Premiérem se stal pro období 1997- 2007 Tony Blair.

Předmětem dění se v Británii po roce 1989 stalo téma skotské samosprávy. Labouristická strana v čele s premiérem Blairem tvrdě zastávala referendum. Ve prospěch částečné autonomie Skotska, týkající se samostatného Skotského parlamentu a exekutivy hlasovalo přes 73% občanů.²³¹

Skotský parlament je jednokomorovým samosprávným parlamentem, který byl ustanoven na základě zákona vydaného celobritským parlamentem ve Westminsteru. 129 poslanců, kteří ve skotském autonomním parlamentu v Edinburghu zasedají, je voleno na čtyřleté volební období. 73 poslanců je voleno systémem first-past-the-post a zbývajících 56 prostřednictvím poměrného systému celkem v 8 skotských regionech. Skotští voliči tak disponují dvěma volebními hlasy.

Dne 6. 5. 1999 proběhly první volby do autonomního Skotského parlamentu. LP zvítězila s téměř 39% hlasů. Rozdělení poslaneckých mandátů proběhlo tímto způsobem: 53 křesel získala vítězná LP, 12 křesel LibP a 7 křesel SNP. Státním tajemníkem pro Skotsko se stal liberální demokrat Donald Dewar.²³²

Voleb v roce 2003 se zúčastnila méně než polovina voličů. Postavení LP a LibP nebylo ohroženo, SNP se umístila na druhé pozici.²³³

Poslední volby ve Skotsku, které se konaly v roce 2011, přinesly takovéto výsledky:

- SNP získala celkem 47 poslaneckých mandátů.
- LP získala 46 mandátů.
- CP se umístila na třetím místě s celkovým počtem 17 mandátů.
- Liberální demokraté dosáhli 16 mandátů.²³⁴

---

²³⁰ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 178.

²³¹ Tamtéž, s. 179.

²³² *statistics.gov.uk*, [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.statistics.gov.uk/hub/government/central-and-local-government/elections--local--national-and-european-/index.html>.

²³³ *statistics.gov.uk*, [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.statistics.gov.uk/hub/search/index.html?newquery=scotland+elections+2003>.

²³⁴ *statistics.gov.uk*, [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.statistics.gov.uk/hub/search/index.html?newquery=scotland+elections+2012>.

Shneme- li výsledky, kterých jednotlivé oblasti dosáhli, co se týká převzetí pravomocí z Westminsteru na místní úroveň, pak právě Skotsko je ze všech tří teritorií nejúspěšnější. Samostatný skotský parlament, který byl ustanoven v roce 1998, má pravomoc rozhodovat o záležitostech legislativních, zabývá se do jisté míry také úpravou daní a v současnosti připravuje referendum týkající se skotské samostatnosti, které proběhne v září roku 2014.

Situaci ve Skotsku nyní formálně kontroluje britský ministr pro Skotsko, v současnosti je jím Michael Moore.

4.3 Emancipační snahy ve Walesu

Území Walesu je oficiálně součástí Velké Británie již od 16. století, kdy bylo připojeno k Anglickému království. Kromě drobných projevů nespokojenosti a požadavků k udržování velšských tradic, kultury a velšského jazyka se nacionalistické tendence ve Walesu objevily až na konci 19. století. Vedle sporu ohledně prosazování jedinečnosti anglikánské církve, který byl vyřešen v roce 1920, kdy se nonkonformisté vyčlenili z jednotné anglikánské církve, se nacionalistické snahy Velšanů projeví také ustanovením prvního velšského zákona- *Welsh Sunday Closing Act* v roce 1881.²³⁵

Ve 20. letech 20. století svůj požadavek autonomních snah představila nově vzniklá PC.²³⁶

Velšané svoji touhu po samosprávě začali výrazněji projevovat až v 60. letech 20. století prostřednictvím aktivit mladých Velšanů. Ve volbách v roce 1966 zvítězila PC. V roce 1967 byl zřízen Úřad pro Wales a legislativně byla zrovnoprávněna velština.²³⁷

V roce 1979 se ve Walesu konalo referendum, které se týkalo vybudování samostatné velšské poslanecké sněmovny. Velšané se však svými hlasy vyjádřili proti tomuto záměru a prostřednictvím referenda zbudování této instituce zamítli.²³⁸

Labouristé v čele s Tony Blairem předložili podklady pro nové referendum, které se uskutečnilo v roce 1997. Referendum předkládalo návrh na ustavení velšského autonomního parlamentu. Velšané tento návrh potvrdili většinou svých hlasů a parlament mohl být sestaven. Zasedá v něm 60 poslanců, kteří jsou občany voleni na čtyřleté funkční období.

Pravomoci této samosprávné instituce byly a také k dnešnímu dni stále jsou spíše administrativní, týkají se také výkonné moci, nikoliv legislativy, ale k jistému posunu došlo

²³⁵ BUDGE, I. a kol. *The new british politics*. Longman, 1998. s. 266.

²³⁶ WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2010. s. 38.

²³⁷ Tamtéž, s. 505.

²³⁸ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 183.

v roce 2006, kdy byla velšskému parlamentu přidělena pravomoc přijímat legislativní opatření.²³⁹ Na správu Walesu dohlíží britský ministr pro Wales, v současnosti tuto funkci zastává David Jones. Tradičně nejúspěšnější a voliči nejpreferovanější stranou ve Walesu je PC.

4.4 Emancipační snahy v Severním Irsku

Severní Irsko se politicky vyčlenilo až v roce 1912. Do té doby bylo součástí jednotného Irska, země, která pokrývala území Irského ostrova. Jednotné Irsko se stalo součástí Velké Británie prostřednictvím smlouvy o unii (*Act of Union*) z roku 1800. Zastoupení irských politických představitelů v té době činilo 32 poslanců v Horní sněmovně a 100 zástupců v Dolní sněmovně. Postupné oslabení pozic irských poslanců ve Westminsteru také mimo jiné podpořilo sílící nacionalistické snahy ke zbudování irských autonomních orgánů státní moci a během 19. století Ulsterští Irové začali usilovat o neodkladné řešení tohoto problému. Vznikala hnutí jako Irské republikánské bratrstvo, Pozemková liga či Mladé Irsko. Tato hnutí průbojně uplatňovala návrhy zastupující severoirské zájmy.²⁴⁰ Do konce 19. století však žádné z legislativních opatření o irské autonomii či samosprávě nebyl v Londýně schválen.²⁴¹

Až na počátku 20. století znovu ulsterské nacionalistické snahy zmohutněly. Hnutí Gaelská liga v čele s Eoinem MacNeillem a Douglasem Hydem se postupně stalo tzv. *pressure group* neboli nátlakovou organizací, která irský nacionalismus dále rozdmýchávala.²⁴² Právě Gaelská liga významně podporovala novou politickou entitu- Sinn Féin. Sinn Féin vznikla v roce 1905, jejím představitelem a zároveň zakladatelem se stal Arthur Griffith.²⁴³ Griffith vystoupil s požadavkem vyčlenění samostatného irského parlamentu- tzv. Rady tří set. Tento parlament měl být sestaven z irských poslanců zasedajících doposud ve Westminsteru a měl zajišťovat irskou samosprávu týkající se politické a ekonomické autonomie země.²⁴⁴

Důležité je zmínit, jak se ke snahám o proces devoluce v Severním Irsku stavěli samotní obyvatelé země. Zatímco stoupenci Irského republikánského bratrstva sympatizovali s možností dosažení irské autonomie prostřednictvím ozbrojených střetů, Sinn Féin zastávala

---

²³⁹ WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2010. s. 373.

²⁴⁰ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 62.

²⁴¹ HLOUŠEK, V. a kol. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011. s. 230.

²⁴² MORGAN, K. O. a kol. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. s. 553.

²⁴³ DAVIES, N. *Ostrovky*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 546.

²⁴⁴ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 229.

taktiku pasivního odporu vůči anglické nadvládě. Naopak zcela proti autonomním tendencím se vyjádřil Edward Carson a jeho unionisté kteří spolupracovali s konzervativci.²⁴⁵

Vývoj dalších událostí byl přerušen vypuknutím 1. světové války. V roce 1916 však Irské republikánské bratrstvo iniciovalo tzv. Velikonoční povstání, došlo k mnoha dalším demonstracím, zatýkání hlavních aktérů povstání, jejich odsouzení a následným popravám.

Nespokojenost ve společnosti byla čím dál víc hmatatelná. Irové se nyní více přikláněli k politickému programu strany Sinn Féin a v roce 1918 právě Sinn Féin podpořili většinou svých hlasů. Ještě v roce 1918 byl vytvořen Irský sněm (*Dáil Eireann*) a došlo k dohodám o vytvoření samostatné Irské republiky.²⁴⁶ Irská republika v čele s Éamonem de Valerou byla vyhlášena v roce 1919 a následovala tři roky trvající válka Irska a Británie. V roce 1922 obě bojující strany podepsaly dohody o příměří- anglo-irské smlouvy. Ulsterské hrabství nyní nadále zůstávalo součástí Spojeného království, a to pod názvem Severní Irsko, a získalo status samosprávné provincie. Zbývající část Irského ostrova tvořila novou Irskou demokratickou republiku.²⁴⁷

V Severním Irsku byl ustaven autonomní parlament se sídlem poblíž Belfastu. Irští občané se svými postoji vůči politice v zemi rozdělili do dvou názorově protichůdných táborů. Příslušníci protestantské církve sympatizují s myšlenkami unionistů o zachování Severního Irska jako součásti Spojeného království Velké Británie. Katoličtí Irové naopak chtějí celý Irský ostrov sjednotit a získat tak úplnou autonomii vůči Británii. Do poloviny 60. let 20. století převažovaly tendence unionistů.²⁴⁸

V roce 1969 vznikl nový irský politický subjekt- katolicky orientovaná Sociálně-demokratická strana práce (*Social Democratic Labour Party*), která usilovala o sjednocení Irska.²⁴⁹ Až do roku 1972 měli v irském parlamentu v Stormontu většinové zastoupení unionisté. Tento jev s sebou nesl vlnu nepokojů ve spojitosti se sociálními rozdíly ve společnosti způsobenými opačnými idejemi protestantů a katolíků. Sílicí nepokoje, aktivity Irské republikánské armády a útoky ozbrojených aktivistů způsobily, že byl stormontský parlament rozpuštěn a správa Irska opět přešla do rukou instituce Státního tajemníka pro Severní Irsko, který zasedal v britském Kabinetu.²⁵⁰ Tyto snahy měly být v roce 1985 potvrzeny podpisem dvoustranné dohody. Unionisté však s podpisem nesouhlasili.

---

²⁴⁵ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. Dějiny Irska. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 237.

²⁴⁶ WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2010. s. 288.

²⁴⁷ Tamtéž, s. 289.

²⁴⁸ BUDGE, I. a kol. *The new british politics*. Longman, 1998. s. 237.

²⁴⁹ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. Dějiny Irska. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 238.

²⁵⁰ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 222.

V letech 1992- 1993 jednaly čtyři nejmocnější severoirské politické strany o dosažení mírové situace a vhodném řešení problematiky irských nepokojů. Ulsterští unionisté, sociální demokraté strany práce, demokratičtí unionisté ani členové Strany spolenectví se ovšem nedokázali dohodnout na kompromisním jednotném stanovisku vedoucím k úspěšnému vyřešení tohoto zásadního problému.

V roce 1993 se pokusil o řešení irské otázky britský premiér John Major tak, že oslovil prezidenta Irské demokratické republiky Alberta Reynoldse s požadavkem uzavření Společné deklarace Velké Británie a Irska. Major touto deklarací zaručoval, že se Velká Británie distancuje od jakýchkoliv zájmů na ekonomice Irska, popř. od narušení práva Irů na vlastní sebeurčení, pokud takový návrh nebude potvrzen většinovým souhlasem irských občanů.²⁵¹ Major však dosáhl pouze malých úspěchů.

V roce 1997 v britských volbách zvítězili labouristé. Ti v čele s Blairem aktivně podporovali politiku devolučního procesu ve Velké Británii. Ulsterští unionisté se tím pádem s jejich názory neztotožňovali. Přesto se Blairovi podařilo dosáhnout největších úspěchů v jeho politické kariéře díky tomu, že ukončil několik desítek let trvající nevyhovující napjatou situaci v Severním Irsku. Během konfliktu v Severním Irsku přišlo o život více než 3650 obyvatel.²⁵² Británie ekonomicky velmi vysilovaly neustálé výlohy za vojenské zásahy na území Ulsteru, přičemž nedocházelo k žádnému optimistickému vyřešení této zoufalé situace.

Do severoirské ekonomiky investovala podstatnou část prostředků kromě samotné Británie také EU. Diskriminace katolíků slábla a možnosti mírového jednání mezi Brity a Iry byly nyní více realistické. Prostřednictvím britské zpravodajské služby se Britům postupně podařilo odhalit slabiny vedení IRA a Sinn Féin a zastavit přísun nových výbušnin a zbraní. Podporu mírové politiky zaručovala i Clintonova vláda v USA.

Mírová jednání ve složení: Tony Blair jako představitel Velké Británie, Bertie Ahern-ministerský předseda Irské republiky a vedení IRA v čele s Gerry Adamsem a Martinem McGuinessem. Adams a McGuiness byli zpočátku neoblomní a stavěli se k jednání extrémně pragmaticky. Ale jejich situace se postupně ukázala jako neřešitelná, a tak byla dne 10. dubna roku 1998 podepsána všemi aktéry jednání tzv. Velkopáteční dohoda. Ahern přesvědčil občany Irské republiky, aby byl z irské ústavy vypuštěn dodatek týkající se suverenity nad

---

²⁵¹ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. Dějiny Irska. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 283.

²⁵² WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2010. s. 366.

Severním Irskem a prostřednictvím referenda jej podpořilo více než 96% Irů.²⁵³ Unionisté však byli stále nespokojeni a Adams si podpisem dohody proti sobě poštvál spoustu nepřátel.

V dubnu roku 1998 se opět ke slovu přihlásila IRA a při bombovém útoku v Omaghu připravila o život 27 lidí. V roce 2005 pak IRA oficiálně ukončila ozbrojený konflikt. Prostřednictvím Velkopáteční dohody bylo ustanoveno, že Severní Irsko nadále zůstává součástí Spojeného království Velké Británie, ale bude fungovat jako samosprávné politické zřízení s vlastním parlamentem a vládou. Veškerá opatření budou nadále konzultována s Británií skrze nově zřízenou Severo-j jižní a Britsko-irskou radu.²⁵⁴

Severo-j jižní ministerská rada sdružovala členy severoirského parlamentu a Irského sněmu. Tato instituce se soustředila převážně na otázky společných zájmů- tedy např. zemědělství. Unionisté nebyli takovouto spoluprací příliš nadšeni, naopak irští nacionalisté spatřovali výhodu úzké spolupráce s Irskou republikou v zabránění větší moci unionistů.

Britsko-irská rada sdružovala členy britské a irské vlády a dále reprezentanty samosprávných institucí zřízených kromě Severního Irska také ve Skotsku a Walesu. V této radě zasedali také představitelé z Channel Islands či Isle of Man. Zřízení této instituce byl velmi důležitý krok nejen pro budování poklidných mezivládních britsko-irských vztahů, ale také prostředek k utišení obav unionistů z oslabení pozice státu v rámci sounáležitosti se Spojeným královstvím. Klíčové body dohody zaručovaly podporu kultury, tradičních jazyků, menšin a úsilí věnované preventivním opatřením, která by přecházela neshodám mezi oběma stranami. Severní Irsko bylo nyní nově vyčleněno z hlediska obyvatelstva irského národa, nikoliv dle území, jak tomu bylo dříve. V dohodě byla zanesena také podmínka odsouhlasení referenda většinou občanů v případě jakýchkoliv změn do budoucna.

Severoírský parlament, který byl znovuustaven, tvoří 108 poslanců, kteří jsou voleni do funkce proporčním volebním systémem jednoho přenosného hlasu. Každý z poslanců je povinen patřit k jedné konkrétní politické straně- jedná se o unionisty, nacionalisty a další. Tímto je zachována různorodost politického spektra s rozdělením politických sil.²⁵⁵

Z důvodu neustále přetrvávajících občasných akcí teroristického charakteru ze strany IRA, se unionisté distancovali od parlamentních jednání s Sinn Féin. Na začátku roku 2000 byla z důvodu nedodržení slibu o odzbrojování na 6 let pozastavena činnost severoirského

---

²⁵³ WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: GradaPublishing, a.s., 2010. s. 367.

²⁵⁴ MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. s. 438.

²⁵⁵ DUNLEAVY, P. *Developments in British Politics*. Palgrave, 2006. s. 186.

parlamentu. Záležitostmi, které se týkají Severního Irsku, se zabýval opět Státní tajemník pro Severní Irsko sídlící ve Westminsteru.²⁵⁶

Volby, které proběhly v roce 2007, přinesly takovéto výsledky pro sestavení nové místní vlády: 4 mandáty obdrželi demokratičtí unionisté, 3 mandáty získala Sinn Féin, 2 poslanecké mandáty získali ulsterští unionisté a 1 křeslo připadlo sociálním demokratům strany práce.²⁵⁷

Od roku 2010 místní vláda v Severním Irsku disponuje pravomocemi vytvářet legislativní opatření v oblastech zdravotnictví, financí, životního prostředí, sociálních záležitostech a nově také v oblasti soudnictví a činnosti policejních složek. Největším problémem současných emancipačních tendencí v Severním Irsku je dosažení shodných stanovisek a společných postojů mezi členy severoirského shromáždění.²⁵⁸

4.5 Shrnutí

Shrňme-li vývoj emancipačních snah na území Velké Británie, můžeme říci, že od roku 2007 zejména ve Skotsku a Walesu tyto tendence sílí a regionální vlády v těchto oblastech mají čím dál více požadavků na autonomii vlastních shromáždění. Celobritský parlament tedy prostřednictvím předávání řady pravomocí regionálním parlamentům ztratil spoustu svých pravomocí, které se týkají správy jednotlivých oblastí- Skotska, Walesu a Severního Irsku. Postavení westminsterského parlamentu v rámci této problematiky je v současnosti spíše kontrolního charakteru.

Každá z uvedených oblastí své emancipační snahy projevuje naprosto odlišným způsobem, zejména Severní Irsko je v uplatňování svých nacionalistických nároků poněkud razantnější. Poněkud zajímavým zjištěním je také fakt, že na rozdíl od Skotska, Walesu a Severního Irsku nebyl k dnešnímu dni ustanoven žádný autonomní orgán pro Anglii.

---

²⁵⁶ ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. s. 223.

²⁵⁷ *statistics.gov.uk*, [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.statistics.gov.uk/hub/search/index.html?newquery=northern+ireland+elections+2007>.

²⁵⁸ BUDGE, I. a kol. *The new british politics*. Longman, 1998. s. 241.

5 Pedagogická aplikace

V závěrečné kapitole se zaměříme na pedagogickou aplikaci tématu Emancipačních snah Skotska, Walesu a Severního Irska v rámci politického systému Velké Británie. Tato kapitola bude zaměřena na využití tohoto tématu ve výuce. Primárně se budeme věnovat využití tématu ve vyučovacích hodinách předmětu Základy společenských věd na gymnáziích. Téma však lze také dobře využít v hodinách dějepisu či anglického jazyka.

5.1 Zařazení v RVP

V Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia je téma politického systému Velké Británie a jeho devolučního procesu obsaženo ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost, konkrétně ve vzdělávacích oborech Občanský a společenskovědní základ a Dějepis.

Ve vzdělávacím oboru Občanský a společenskovědní základ lze téma emancipačních snah Skotska, Walesu a Severního Irska v rámci politického systému Velké Británie nalézt ve vzdělávacím okruhu Občan ve státě. Konkrétně zde nalezneme hned několik kapitol, které s tímto tématem pracují. Jedná se o učivo týkající se státu, lidských práv a demokracie, kde se žák seznamuje s principy a podobami demokracie, občanskými právy a povinnostmi, podstatou občanské společnosti a jejími institucemi, politickými subjekty a politickým životem ve státě.

Žák se tak učí rozlišovat a poznávat historické i současné typy forem vlády a států, je schopen porozumět podstatě demokracie a interpretovat ji, umí objasnit problematiku politického extremismu a extremistických hnutí a zhodnotí nebezpečí a sociálně patologické jevy plynoucí z těchto aktivit. Dále žák umí rozlišit přístupy vybraných politických uskupení k řešení otázek a problémů každodenního života občanů. Žák si osvojí kompetence k vyložení podstaty komunálních a parlamentních voleb a na konkrétních příkladech je schopen ilustrovat aktivní participaci občanů v politickém dění.

Částečně se problematika emancipačních jednotlivých oblastí týká také vzdělávacího okruhu Mezinárodní vztahy, globální svět.

Ve vzdělávacím oboru Dějepis, který také řadíme do vzdělávací oblasti Člověk a společnost, se našeho tématu týká zejména vzdělávací obsah Moderní doba II. kde žák

získává vědomosti a dovednosti k vysvětlení základních problémů vnitřního vývoje jednotlivých států.²⁵⁹

Na druhém stupni základních škol lze zařadit téma emancipačních snah Skotska, Walesu a Severního Irsku do vzdělávacího oboru Výchova k občanství, který je spolu se vzdělávacím oborem Dějepis obsažen ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Konkrétně se žák seznámí s projevy vlastenectví a nacionalismu, je schopen tyto dva pojmy od sebe odlišit, pracuje se symboly státu. Ovšem možnosti interpretace tématu emancipačních snah v jednotlivých oblastech jsou právě ve vzdělávacích oborech RVP ZV poněkud omezené.²⁶⁰

5.2 Materiály k výuce tématu Emancipačních snah Skotska, Walesu a Severního Irsku v rámci politického systému Velké Británie

Jako materiál vhodný k začlenění tématu politického systému Velké Británie a jeho devoluce jsem vytvořila plán vyučovací hodiny. Vytvořila jsem také pracovní list, který nalezneme v příloze č. 2.

Ve výuce na gymnáziích bohužel není prostor zabývat se problematikou politického systému Velké Británie. Jak jsem se sama ze své zkušenosti přesvědčila, toto téma je však pro studenty atraktivní a zajímá je, zapojují se do diskuse na toto téma a jistě by bylo možné s tématem i více pracovat. Sama jsem práci s tématem uplatnila při své souvislé pedagogické praxi, kdy byl prostor pro aplikaci této problematiky do výuky vyhrazen ve dvouhodinových seminářích pro maturanty z předmětu Základy společenských věd.

---

²⁵⁹ Metodický portál RVP, RVP G [online]. *vuppraha.cz*, [cit. 2014-06-16]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf.

²⁶⁰ Metodický portál RVP, RVP ZV [online]. *vuppraha.cz*, [cit. 2014-06-16]. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>.

Příprava na vyučování:

Téma hodiny:

Politický systém Velké Británie a jeho devoluční proces

Doba trvání výuky:

2 vyučovací hodiny (90 min)

Ročník:

3. ročník čtyřletých gymnázií, 7. ročník víceletých gymnázií

Vybavení:

počítač, připojení k internetu, dataprojektor/interaktivní tabule, zvuková aparatura, pracovní listy, barevné pastelky, mapa Spojeného království Velké Británie a Severního Irska

Formy a metody vyučovací hodiny:

frontální výuka ve třídě, brainstorming, diskuse, projekce, práce ve dvojicích, rozhovor

Vstupní informace:

základní informace o Velké Británii

Motivace:

pracovní listy, projekce dokumentu, brainstorming, diskuse

Aktivizace:

využití vhodně zvolených výukových metod

Cíle vyučovací hodiny:

Žáci se zdokonalí ve znalostech o Velké Británii, zejména v základních informacích o politickém uspořádání tohoto státu.

Žáci si uvědomí nebezpečí konfliktu v souvislosti s nacionalistickými extremistickými hnutími.

Kognitivní cíle:

- Žák získává informace o politickém zřízení Velké Británie.
- Žák umí vyjmenovat jednotlivé národy tvořící Spojené království.
- Žák umí vysvětlit pojem devoluce a význam tohoto procesu.
- Žák je schopen charakterizovat pojmy jako národ, vlastenectví či nacionalismus.

Afektivní cíle:

- Žák si uvědomuje riziko aktivit extremistických skupin.
- Žák se zamyslí nad snahami o autonomii jednotlivých národů a je schopen tendence jednotlivých oblastí porovnat.

Psychomotorické cíle:

- Žák zakreslí do slepé mapy jednotlivá území tvořící Spojené království Velké Británie a Severního Irsku.
- Žák přiřadí uvedené národní symboly a uvědomí si jejich význam.

Postup hodiny:

1. Zahájení- motivace, 10 min:

- brainstorming na uvedení do problematiky- vhodné otázky:
- *O jakou formu vlády se jedná ve Velké Británii?*
- *Kdo je současným panovníkem Velké Británie?*
- *Charakterizuj a na mapě ukaž oblasti, které tvoří území Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.*
- *Co si představíš pod pojmem devoluce?*

2. Hlavní aktivita, 30 min:

Na úvodní brainstorming bude navázáno výkladem vyučujícího, kdy budou zodpovězeny odpovědi na předchozí otázky. Výklad bude směřován k podstatě devolučního procesu, nacionalistickým snahám v jednotlivých oblastech Velké Británie a odlišnostem ve vývoji těchto událostí ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku.

Je vhodné, aby si žáci během výkladu dělali stručné poznámky, které jim později pomohou při řešení pracovního listu. Cílem výkladu je však průběžné osvojení klíčových

pojmu, je tedy velmi důležité, aby vyučující dal prostor žákům a pokud možno vymezil pojmy společně s žáky.

3. Práce ve dvojici s pracovním listem, 15 min:

Žákům budou rozdány pracovní listy a k dispozici budou mít barevné pastelky. Ve dvojici, ovšem každý sám do svého vlastního listu žáci zaznačí požadované informace a vyřeší zadané úkoly. Společně je později zopakují a vyhodnotí s vyučujícím.

4. Projekce videoukázky a následná diskuse na téma možnosti vzniku konfliktu při prosazování nacionalistickým zájmů násilnou cestou, 35 min:

Žákům bude na dataprojektoru představen krátký videozáznam reflektující konflikt v Severním Irsku způsobený aktivitami IRA. Po zhlédnutí videa bude žákům přenechán prostor k diskusi na toto téma. Vyučující pouze dohlíží na správný průběh diskuse a minimálně zasahuje do projevů žáků, nabádá žáky k návrhům řešení konfliktu.

Video dostupné zde: <http://old.stream.cz/uservideo/103912--severni-irsko-ira-uvf-rira>

Zpětná vazba:

rozhovor, opakování, ústní zkoušení, referát

Závěr

Cílem této práce bylo charakterizovat emancipační snahy Skotska, Walesu a Severního Irsku v rámci politického systému Velké Británie. Analyzován byl historický vývoj, ale i dnešní podoba jednotlivých oblastí, a to s přihlédnutím k historickým událostem, geografickým, ekonomickým, ale i sociálním podmínkám.

Tato diplomová práce je rozčleněna do pěti hlavních kapitol. V první kapitole byly nastíněny souhrnné informace týkající se Skotska, Walesu a Severního Irsku. Charakterizován byl historický vývoj těchto územních celků a jejich formování do dnešní podoby.

Druhá kapitola se věnuje politickému systému Velké Británie. Popsáno bylo ukotvení tradičního britského politického systému a jeho náležitosti. Zaměřili jsme se na volební systém Velké Británie, výsledky posledních celobritských voleb, ale také na autonomní orgány na regionální úrovni. Uvedeno bylo současné obsazení britské politické scény.

Ve třetí kapitole jsme se zabývali regionálními i celobritskými politickými stranami Velké Británie, které významně ovlivňují regionální politiku ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku. Zohledněny byly výsledky politických stran v regionálních i celobritských volbách.

Ve čtvrté kapitole jsme se zaměřili na problematiku emancipačních snah v jednotlivých oblastech. Zohledněn byl historický vývoj devolučního procesu ve Velké Británii, ale také současný vývoj situace v jednotlivých teritoriích.

Poslední kapitola je zaměřená na pedagogickou interpretaci. Jsou zde zohledněny možnosti výuky zejména pro gymnaziální vzdělávání, ale uvedeno je také zařazení tématu do výuky na druhém stupni základních škol. Jsou vytvořeny materiály k výuce daného tématu. Jsou zdůrazněny podstatné informace a kompetence, které by si žáci měli osvojit. Veškeré informace jsou zpracovány v souladu s platným RVP pro základní i gymnaziální vzdělávání. Důraz je kladen také na mezipředmětové vazby.

Můžeme konstatovat, že daný cíl práce byl ve svém rozsahu naplněn. Dané téma je však velice obsáhlé, z důvodu zachování rozsahu práce proto mohou existovat ještě další otázky, které by mohly být podrobněji rozpracovány.

Prameny a literatura

BUDGE, I. a kol. *The new british politics*. Longman, 1998. 716s. ISBN 978-0582289253.

ČERMÁK, V. a kol. *Pozvání do politologie*. Praha: Vyšehrad, 1994. 62s. ISBN 80-7021-078-8.

DAVIES, N. *Ostrovny*. Praha: Jiří Buchal – BB/art, 2003. 975s. ISBN 80-7341-090-7.

DOČEKALOVÁ, P., ŠVEC, K. *Úvod do politologie*. Praha: Grada, 2009. 264s. ISBN 978-80-247-2940-4.

DUNLEAVY, P. *Developments in British Politics*. Palgrave, 2006. 400s. ISBN 978-1403948427.

FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská referenda*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. 311s. ISBN 80-7325-051-9.

FRANK, J. *Skotsko*. Praha: Libri, 2007. 149s. ISBN 978-80-7277-344-2.

HLOUŠEK, V. a kol. *Politické systémy*. Brno: Barrister&Principal, 2011. 292s. ISBN 978-80-87474-23-5.

HLOUŠEK, V., KOPEČEK, L. *Politické strany*. Praha: GradaPublishing, 2010. 310s. ISBN 978-80-247-3192-6.

MORGAN, K. *Dějiny Británie*. Praha: Nakladatelství Lidových novin, 1999. 656s. ISBN 978-80-7106-432-9.

MOODY, T. W., MARTIN, F. X. *Dějiny Irska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. 419s. ISBN 80-7106-151-4.

ROUČEK, L. *Malá politologie*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1993. 111s. ISBN 80-901301-86.

ROVNÁ, L. *Kdo vládne Británii?*. Praha: Slon, 2004. 280s. ISBN 80-86429-27-X.

ŘÍCHOVÁ, B. *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál, 2000. 303s. ISBN 80-7178-461-3.

ŘÍCHOVÁ, B. *Spojené království Velké Británie a Severního Irska*. In DVOŘÁKOVÁ, V., a kol. *Komparace politických systémů I*. Praha: VŠE, 2005. s. 105-160. ISBN 80-245-0964-4.

ŘÍCHOVÁ, B. *Úvod do současné politologie*. Praha: Portál, 2002. 208s. ISBN 80-7178-628-4.

STRMISKA, M. *Regionální strany a stranické systémy*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998. 201s. ISBN 80-85959-32-1.

WASSON, E. *Dějiny moderní Británie*. Praha: GradaPublishing, 2010. 429s. ISBN 978-80-247-3267-1.

Elektronické zdroje

COOK, A. *A Party Of Change* [online]. *conservatives.com*, [cit. 2014-06-11]. Dostupné z: http://www.conservatives.com/People/The_History_of_the_Conservatives/20th_Century_Onwards.aspx.

CRACKNELL, R., McGUINNESS, F., RHODES, CH. *General Election 2010* [online]. [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/briefing-papers/RP10-36>.

FARRELL, S. Historický vývoj britského parlamentu, Irsko [online]. *Thehistoryofparliament*, [cit. 2014-06-12]. Dostupné z: <http://www.historyofparliamentonline.org/volume/1820-1832/constituencies/dublin>.

freusandworldmaps.com, [cit. 2014-06-19]. Dostupné z: <http://www.freusandworldmaps.com/html/Countries/Europe%20Countries/UnitedKingdomPrint.html>.

Metodický portál RVP, RVP G [online]. *vuppraha.cz*, [cit. 2014-06-16]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf.

Metodický portál RVP, RVP ZV [online]. *vuppraha.cz*, [cit. 2014-06-16]. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>.

Oficiální webové stránky BBC [online]. *bbc.co.uk*, [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/shared/election2010/results/>.

Oficiální stránky kanceláře britského premiéra [online]. *number10.gov.uk*, [cit. 2012-06-10]. Dostupné z: <http://www.number10.gov.uk/news/structural-reform-plan-progress-may-2012/>.

Oficiální stránky kanceláře britského premiéra [online]. *number10.gov.uk*, [cit. 2014-06-08]. Dostupné z: <http://www.number10.gov.uk/history-and-tour/past-prime-ministers/>.

Oficiální webové stránky Ministerstva zahraničních věcí České republiky [online]. *mzv.cz*, [cit. 2014-05-29]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/velka_britanie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html.

Oficiální webové stránky britských labouristů [online]. *labour.org.uk*, [cit. 2014-06-12]. Dostupné z: http://www.labour.org.uk/history_of_the_labour_party_gb.

Oficiální webové stránky parlamentu Spojeného království [online]. *parliament.uk*, [cit. 2014-27-05]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/business/commons/governance-of-the-house-of-commons-/house-governance-structure/>.

Oficiální webové stránky parlamentu Spojeného království [online]. *parliament.uk*, [cit. 2014-06-12]. Dostupné z: <http://www.parliament.uk/get-involved/elections/referendum-on-the-alternative-vote/>.

Oficiální webové stránky Severního Irsku [online]. *discovernorthernireland.com*, [cit. 2014-02-06]. Dostupné z: <http://www.discovernorthernireland.com/discoverni/>.

Oficiální webové stránky Skotské národní strany [online]. *snp.org*, [cit. 2014-06-11]. Dostupné z: <http://www.snp.org/media-centre/news/2010/aug/salmond-sets-sights-2011-election>.

Oficiální webové stránky Strany Walesu [online]. *plaidcymru.org*, [cit. 2014-06-14]. Dostupné z: <http://www.english.plaidcymru.org/leader/>.

Oficiální webové stránky Velšské národní strany. [online]. *partyofwales.org*, [cit. 2014-06-13]. Dostupné z: <http://www.partyofwales.org/our-vision/>.

Oficiální webové stránky Walesu [online]. *wales.com*, [cit. 2014-29-05]. Dostupné z: http://www.wales.com/en/content/cms/English/About_Wales/About_Wales.aspx.

Oficiální webové stránky Walesu [online]. *wales.com*, [cit. 2014-27-05]. Dostupné z: http://www.wales.com/en/content/cms/English/About_Wales/History_ancestry/History_of_Wales/History_of_Wales.aspx.

statistics.gov.uk, [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.statistics.gov.uk/hub/government/central-and-local-government/elections--local-national-and-european-/index.html>.

statistics.gov.uk, [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.statistics.gov.uk/hub/search/index.html?newquery=scotland+elections+2003>.

statistics.gov.uk, [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.statistics.gov.uk/hub/search/index.html?newquery=scotland+elections+2012>.

statistics.gov.uk, [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.statistics.gov.uk/hub/search/index.html?newquery=northern+ireland+elections+2007>.

PAYLING, S. J. Historický vývoj britského parlamentu [online]. *The history of parliament*, [cit. 2014-05-14]. Dostupné z: <http://www.historyofparliamentonline.org/periods/medieval>.

WALKER, J. *The Impact of Devolution*. [online]. *responsiblecitizen.co.uk*, [cit. 2014-05-29]. Dostupné z: <http://www.responsiblecitizen.co.uk/impact-of-devolution.html>.

ZROSTLÍK, D. Stranický systém- Spojené království Velké Británie a Severního Irsku [online]. *E-polis.cz*, [cit. 2014-06-12]. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/komparace/222-stranicky-system-spojene-kralovstvi-velke-britanie-a-severniho-irska.html>.

Příloha č. 1- Seznam použitých zkratk

CP- Conservativ and Unionistic Party

DUP- DemocraticUnionist Party

IRA- Irská republikánská armáda

IRB- Irské republikánské bratrstvo

LibP- Liberal Party

LP- Labour Party

PC- Plaid Cymru

SDP- Social Democratic Party

SNP- Scottish National Party

RVP- Rámcový vzdělávací program

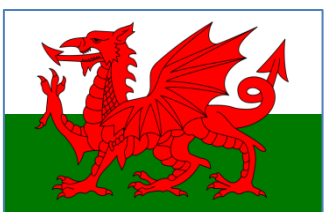
RVP ZV- Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání

USA- United States of America

UUP- Ulster Unionist Party

Příloha č. 2- Pracovní list- Politický systém Velké Británie a jeho devoluční proces

1. Přiřaď k jednotlivým vlajkám názvy států, které tvoří Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Jedna vlajka je zde navíc, zdůvodni proč.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Veronika Michálková
Katedra:	Společenských věd, PdF UP Olomouc
Vedoucí práce:	Mgr. David Hampl, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Emancipační snahy Skotska, Walesu a Severního Irsku v rámci politického systému Velké Británie
Název v angličtině:	Emancipatory efforts of Scotland, Wales and Northern Ireland in the political system of Great Britain
Anotace práce:	Tématem diplomové práce jsou emancipační snahy Skotska, Walesu a Severního Irsku v rámci politického systému Velké Británie. Prostor je dán také pedagogické interpretaci tohoto tématu.
Klíčová slova:	emancipační snahy, Skotsko, Wales, Severní Irsko, politický systém, Velká Británie, stranický systém, volební systém
Anotace v angličtině:	The thesis deals with emancipatory efforts of Scotland, Wales and Northern Ireland in the political system of Great Britain. There is also given space for educational interpretation.
Klíčová slova v angličtině:	emancipatory efforts, Scotland, Wales, Northern Ireland, political system, Great Britain, system of political parties, electoral system
Přílohy vázané v práci:	2 přílohy (Seznam zkratk, Pracovní list)
Rozsah práce:	76 stran
Jazyk práce:	český